

UTENRIKSDEPARTEMENTET

Rapport

Utgitt av:
Utenriksdepartementet
Offentlige institusjoner kan bestille flere
eksemplarer av denne publikasjonen fra:
Statens forvaltningstjeneste
Kopi- og distribusjonsservice
www.publikasjoner.dep.no
E-post: publikasjonsbestilling@ft.dep.no
Telefaks: 22 24 27 86

Oppgi publikasjonskode: E-819
ISBNnr.: 978827177123-2

Trykk: Departementenes servicesenter 03/2007 - opplag 300

Utviklingslandenes markedsadgang til Norge

En gjennomgang av den norske GSP-ordningen
med forslag til forbedringer

UTENRIKSDEPARTEMENTET

Rapport

Utviklingslandenes markedsadgang til Norge

En gjennomgang av den norske GSP-ordningen
med forslag til forbedringer

Utarbeidet av en interdepartemental arbeidsgruppe

INNHold

1.	INNLEDNING: MANDAT OG GJENNOMFØRING.....	3
2.	ARBEIDSGRUPPENS ANBEFALINGER.....	4
3.	BAKGRUNN	9
3.1	Utgangspunktet: Hvordan bidra til utvikling gjennom økt u-landsimport?	9
3.2	Norges import fra utviklingslandene.....	10
3.3	Historikk og forholdet til WTO.....	11
3.4	GSP-ordninger i andre land.....	13
3.5	NUPI's studie av den norske GSP-ordningen	15
4.	DEKNINGSOMRÅDE	16
4.1	Hvilke land skal være med i den norske GSP-ordningen?.....	16
4.2	Forholdet mellom GSP og Norges handelsavtaler	17
4.3	Differensiering mellom utviklingsland i GSP-ordningen	19
4.4	Utvidelse av ordningen med toll- og kvotefri markedsadgang	21
4.5	Eventuell differensiering blant mellominntektsland	22
4.6	Kriterier for sanksjoner mot enkeltland	23
5.	TOLLPREFERANSER.....	24
5.1	Toll på industrivarer	24
5.2	Toll på landbruksvarer	28
6.	ADMINISTRATIVE FORHOLD	33
6.1	Opprinnelsesreglene	33
6.2	Kvoter og kvoteadministrasjon	34
6.3	Sikkerhets- og overvåkningsmekanismer.....	36
6.4	Kravene til iverksettelse av GSP-ordningen	37
7.	TILTAK FOR ØKT BRUK AV GSP-ORDNINGEN	39
7.1	Tiltak for å fremme iverksettelse	39
7.2	Informasjonstiltak.....	40
7.3	GSP og handelsrettet utviklingssamarbeid.....	41
8.	VEDLEGG.....	42
8.1	Tollpliktige industrivarer.....	43
8.2	OECD's DAC-liste for gruppering av utviklingsland	44
8.3	FN's MUL-liste: Kriterier og data for å identifisere de minst utviklede land	45
8.4	WTO's "Enabling Clause": Regelverket som tillater GSP	50
8.5	Statistikk for norsk vareimport fra utviklingsland	52
8.6	WTO-kvoter og deres utnyttelse	56
8.7	GSP-kvotene og deres utnyttelse.....	57

1. INNLEDNING: MANDAT OG GJENNOMFØRING

Utenriksministeren ga i november 2005 klarsignal for å foreta en gjennomgang av den norske ordningen for generelle tollpreferanser for import av varer fra utviklingsland (Generalized System of Preferences - GSP). Mandatet for gjennomgangen var ”å foreslå forenklinger og forbedringer i dagens GSP-ordning”.

GSP-ordningen ble etablert i 1971. Det er foretatt en rekke gjennomganger og endringer opp gjennom årene. Etter at det under den første Stoltenberg-regjeringen var blitt lagt til rette for toll- og kvotefri markedsadgang for alle varer fra alle de minst utviklede land (gjennomført pr.1.juli 2002), ga den etterfølgende Bondevik-regjeringen i St.prp. nr. 1 (2002-2003) uttrykk for at den ville foreta en ny gjennomgang av GSP-ordningen, noe som ble gjentatt i St.meld.nr.35 (2003-2004) Utviklingsmeldingen. I begge disse samt i St.meld.nr.19 (2002-2003) Globaliseringsmeldingen gis det uttrykk for at det er ønskelig å fjerne gjenværende toll på industrivarer. Det ble besluttet å engasjere en uavhengig konsulent for å foreta en studie som grunnlag for gjennomgangen. Norsk utenrikspolitisk institutt (NUPI) fikk oppdraget etter offentlig anbudskonkurranse og på grunnlag av mandat utarbeidet i en interdepartemental prosess. NUPIs rapport forelå i august 2005. Gjennom utenriksministerens mandat i november 2005, og med bakgrunn i Soria Moria –erklæringen, ønsket den andre Stoltenberg-regjeringen å følge opp den prosess som var innledet av foregående regjering.

På grunnlag av utenriksministerens mandat ble det etablert en arbeidsgruppe, ledet av Utenriksdepartementet ved WTO/OECD-seksjonen. I arbeidsgruppen deltok (ved slutføring av rapporten) Finansdepartementet ved Geir Mo Johansen, Fiskeri- og kystdepartementet ved Nina Drange, Landbruks- og matdepartementet ved Lars Aage Gulbjørnrud og Magnar Sundfør, Norad (Direktoratet for utviklingssamarbeid) ved Elisabeth Sollner, Nærings- og handelsdepartementet ved Erik Andreas Underland, Toll- og avgiftsdirektoratet ved Per Eirik Ask Johannessen, og Utenriksdepartementet ved Else Berit Eikeland og Anne Heidi Kvalsøren (Seksjon for utviklingspolitikk), Merethe Luis (Seksjon for multilaterale finans- og bankspørsmål), og Kaja B. Edrén og Lars Vaagen (WTO/OECD-seksjonen).

Arbeidsgruppen holdt en rekke møter i perioden februar 2006 – mars 2007, med et avsluttende møte 9. mars. Det har hele tiden vært en forutsetning at GSP-gjennomgangen måtte ses i sammenheng med WTO-forhandlingene, idet tollreduksjoner på grunnlag av en revidert WTO-avtale ville ha betydning for hvilke ensidige tollpreferanser man ville kunne gi gjennom GSP når det gjelder landbruksvarer. I første omgang ventet arbeidsgruppen med å igangsette arbeidet til etter WTOs ministerkonferanse i desember 2005. I påvente av eventuelle resultater i WTO sommeren 2006 ble arbeidet innledningsvis begrenset til innhenting av bakgrunnsinformasjon. Suspensjon og deretter gjenopptakelse av Doha-runden i hhv. juli 2006 og februar 2007 gjør det fortsatt uklart om det vil bli gjennomført betydelige generelle tollreduksjoner i nær fremtid. Arbeidsgruppen har like fullt valgt å avslutte gjennomgangen av GSP-ordningen før en eventuell avslutning av Doha-runden, og har i noen grad utformet sine anbefalinger i lys av denne situasjonen.

Arbeidsgruppen oversender sin rapport til utenriksministeren som oppdragsgiver, for videre oppfølging.

Oslo, april 2007

2. ARBEIDSGRUPPENS ANBEFALINGER

Denne rapporten inneholder, foruten bakgrunnsinformasjon i kap.3, drøftinger av følgende spørsmål:

- Hvilke land som skal være med i GSP-ordningen – og på hvilken måte (kap.4)
- Tollpreferanser for industrivarer og for landbruksvarer (kap.5)
- Administrative forenklinger (kap.6)
- Tiltak som kan fremme iverksettelse og bruk av GSP-ordningen (kap.7)

For konklusjoner på disse drøftingene vises det til avslutningen under hvert punkt i rapporten. På grunnlag av disse konklusjonene er arbeidsgruppens anbefalinger som følger:

Hvilke land GSP-ordningen skal omfatte

1. Det **anbefales** at den til enhver tid gjeldende "DAC-liste" fra OECD legges til grunn for hvilke land som skal omfattes av den norske GSP-ordningen.

***Kommentar:** "DAC-listen" (jf. vedlegg i pkt.8.2) utarbeides av OECDs utviklingskomite (DAC). Listen revideres hvert tredje år, og fastslår hvilke land som er godkjent som mottakere av offisiell utviklingshjelp, bl.a. som grunnlag for utarbeidelse statistikk. DAC-listen gjennomgikk en større revisjon våren 2006, som bl.a. medførte at tidligere Sovjet-republikker ble inkludert i listen på linje med andre utviklingsland. Listen grupperer utviklingslandene i lavinntektsland, lavere mellominntektsland og høyere mellominntektsland iht. data og inntektsgrenser fra Verdensbanken.*

2. Som følge av pkt.1 **anbefales** at 11 nye land inkluderes i GSP-ordningen,

***Kommentar:** Revisjonen av DAC-listen i 2006 medførte at 11 selvstendige stater som tidligere var delrepublikker i Sovjetunionen, nå inngår i DAC-listen på regulær basis. På den bakgrunn er det naturlig og rimelig at disse landene inkluderes i den norske GSP-ordningen ut fra samme kriterier som andre land. Disse 11 er lavinntektslandene Moldova, Kirgisistan, Tadsjikistan og Usbekistan, og de lavere mellominntektslandene Armenia, Aserbajdsjan, Georgia, Hviterussland, Kasakhstan, Turkmenistan og Ukraina.*

3. Som følge av pkt.1 **anbefales** at en rekke land eller territorier som ikke er oppført på DAC-listen tas ut av GSP ordningen.

***Kommentar:** DAC-listen omfatter kun land med BNI pr.innb. under 10.065 USD i 2004 (med et visst unntak knyttet til "graduering"). Dette innebærer at Hong Kong Kina, Macao Kina, Bahamas, Brunei-Darussalam, Kuwait, Bahrain, Qatar og Forente arabiske emirater ikke er oppført i DAC-listen, og disse bør derfor tas ut av GSP. De fire siste landene inngår for øvrig, sammen med Saudi Arabia og Oman, i Gulf Cooperation Council (GCC) som for tiden forhandler om en handelsavtale med EFTA. Saudi Arabia står fortsatt på DAC-listen, men med en fotnote om "graduering" idet BNI pr.innb. hadde passert 10.065 USD i 2004, og det er derfor naturlig også å ta Saudi Arabia ut av GSP-ordningen samtidig med øvrige høyinntektsland. Dette kan eventuelt gjøres ved inngåelse av handelsavtale EFTA-GCC. Anbefalingen innebærer*

også at en rekke øysamfunn/territorier, som GSP-ordningen forøvrig ikke er iverksatt for, og som alle er underlagt britisk, nederlandsk, fransk, australsk eller amerikansk styre, strykes fra listen over GSP-land.¹

4. Det **anbefales** at land som det inngås handelsavtaler med (gjennom EFTA eller bilateralt), konsekvent tas ut av GSP-ordningen i samsvar med etablert praksis, men at det gjøres et unntak for handelsavtalen EFTA-SACU.

***Kommentar:** Land som Norge inngår bindende bilaterale preferanseavtaler med, noe som hittil kun er gjort gjennom EFTAs handelsavtaler med tredjeland, tas normalt ut av GSP-ordningen når avtalene trer i kraft. Dette har hittil medført at følgende land over tid er tatt ut av GSP-ordningen: Bulgaria, Chile, Israel, Jordan, Kroatia, Libanon, Makedonia, Marokko, Mexico, Romania, Singapore, Slovenia, Sør-Korea, Tunisia, og Tyrkia. Egypt tas ut når avtalen som er inngått mellom EFTA og Egypt trer i kraft, og flere andre GSP-land kan bli gjenstand for det samme når nye avtaler inngås. Norge/EFTA har inngått en handelsavtale med SACU-landene (Botswana, Lesotho, Namibia, Swaziland og Sør-Afrika) der avtalen fastslår at GSP-ordningen fortsatt skal gjelde. Det skyldes bl.a. særtrekk ved SACU og forskjeller i inntektsnivå mellom SACU-landene. Dermed videreføres også de spesielle vilkårene som gjelder for Botswana og Namibia, som idag får tilnærmet samme GSP-behandling som MUL selv om de er mellominntektsland.*

Utvidelse av ordningen for toll- og kvotefri markedsadgang til flere lavinntektsland

5. Det **anbefales** at GSP-ordningens særlige ordning for toll- og kvotefri markedsadgang til det norske markedet for alle varer fra de land som omfattes, som hittil kun har omfattet de 50 minst utviklede land (MUL), utvides til å gjelde alle lavinntektsland iht. til den til enhver tid gjeldende DAC-liste, og som samtidig har en befolkning under 75 mill. innbyggere. Dette vil innebære at denne ordningen (heretter kalt "nulltoll-ordningen") vil omfatte 14 lavinntektsland i tillegg til de 50 MUL som den gjelder for i dag. Foreligger det særlige handels- og utviklingsrelaterte hensyn, må det utvises skjønn i forhold til en rigid anvendelse av DAC-listen når det gjelder hvilke land som skal være omfattet.

***Kommentar:** Lavinntektsland er iht. DAC-listen land med BNI pr.innb. under 825 USD i 2004. 68 land tilhører denne gruppen, hvorav 50 er gitt status som minst utviklede land (MUL). Tas anbefalingen til følge, vil seks afrikanske lavinntektsland som ikke er MUL bli inkludert i nulltoll-ordningen: Elfenbenskysten, Ghana, Kenya, Kamerun, Republikken Kongo og Zimbabwe. Åtte lavinntektsland utenfor Afrika vil bli inkludert: Nicaragua, Moldova, Kirgisistan, Tadsjikistan, Usbekistan, Mongolia, Nord-Korea, Papua-Ny-Guinea. Fire lavinntektsland har en befolkning over 75 mill.innb.: India, Pakistan, Vietnam og Nigeria. Slik befolkningsstørrelse er et sårbarhetskriterium som inngår i FNs kriterier for MUL (jf. vedlegg i pkt.8.3).*

¹ Dette gjelder Gibraltar (UK), Bermuda-øyene (UK), Falklands-øyene (UK), Cayman-øyene (UK), Britiske Jomfruøyer, Pitcairn (UK), Nederlandske antiller, Nykaledonia (Fr.), Fransk Polynesia, Australøyene og fransk Antarktis (Fr), Christmas Islands (Aus), Cocos-øyene (Aus), Norfolkøya (Aus), Heard-øya og McDonald-øyene (Aus), Midway-øyene (USA), , Johnston og Sand -øyene (USA), Wake-øyene (USA), Amerikanske Jomfruøyer, Karolinene (USA), Marianene (USA), Samoa-øyene (USA), Guam (USA),

Disse fire landene anses følgelig for å være mindre sårbare enn øvrige lavinntektsland, og dermed for å ha mindre prekære behov når det gjelder handel og utvikling. De inkluderes derfor ikke i nulltoll-ordningen.

Ordinære GSP-preferanser for landbruksvarer

6. Det **anbefales** at GSP-ordningens tollreduksjon økes med 20 prosentpoeng innenfor WTOs minsteadgangskvoter for landbruksvarer².

***Kommentar:** Dette vil medføre at alle u-land som ikke er inkludert i nulltoll-ordningen (jf.pkt.5) får en økt preferanse innenfor kvotene på bekostning av industrilandene. Det innebærer at for eksempel storfekjøtt fra Brasil, som i dag får en reduksjon på 10 pst. i forhold til anvendt toll, nå vil få en tollreduksjon på 30 pst.*

Toll på industrivarer (klær og andre tekstilvarer)

7. **Anbefaling** nr.5 ovenfor innebærer at 14 lavinntektsland får tollfri markedsadgang for alle klær og andre tekstilvarer, i tillegg til de land som allerede har tollfrihet i dag. Arbeidsgruppen har vurdert mulighetene for å forbedre markedsadgangen for enda flere land. Ulike alternativer drøftes i rapportens pkt.5.1. Arbeidsgruppen har imidlertid ikke funnet grunnlag for å konkludere denne drøftingen med å utforme spesifikke forslag til ytterligere forbedringer.

***Kommentar:** Når det gjelder industrivarer/fisk anvender Norge i dag kun toll for enkelte klær og andre tekstilvarer. GSP-ordningen gir i utgangspunktet u-landene tollpreferanse i form av full tollfrihet for alle industrivarer. For u-land som ikke er MUL er det imidlertid gjort unntak for en del klær og andre tekstilvarer. Disse er inntatt i en særskilt unntaksliste (se rapportens 8.1). I rapportens pkt.5.1 vurderes dels det alternativ at all gjenværende toll på industrivarer fjernes, dels alternativer for å forbedre GSP-ordningen slik at unntakslisten gjelder færre u-land enn idag.*

Forenklinger på det administrative området

8. Det **anbefales** at det foretas en endring i §16 i forskriften om opprinnelsesregler i GSP slik at et produkts GSP-opprinnelse kan dokumenteres ved en fakturaerklæring fra eksportøren i stedet for et opprinnelsesbevis attestert av kompetente myndigheter i GSP-landet dersom verdien av vareforsendelsen ikke overstiger 100 000 kroner (mot 25 000 kroner i dag).

***Kommentar:** Dette vil innebære en betydelig avbyråkratisering fordi det for langt flere varepartier ikke vil være krav om godkjenning av eksportlandets myndigheter, med det ekstraarbeid, forsinkelser og gebyrer m.m. dette kan innebære. Bruk av fakturaerklæring forutsetter imidlertid at varen forblir i Norge, idet det på et slikt grunnlag ikke kan utstedes erstatningssertifikater for videre forsendelse til EU og Sveits.*

² Minsteadgangskvoter i WTO er gjengitt i vedlegg 8.6

9. Det **anbefales** at opprinnelsesreglene i GSP videreføres uten endringer, med unntak for anbefalingen i pkt.8. Norske tollmyndigheter bør, innenfor sitt nære samarbeid med EU og EFTA, vurdere mulighetene for å forenkle opprinnelsesreglene og praktiseringen av disse slik at de i minst mulig grad fremstår som en hindring for import av varer fra utviklingsland.

***Kommentar:** Opprinnelsesreglene kan oppleves som så kompliserte og rigide at de kan hindre en mer omfattende utnyttelse av GSP-ordningen. Imidlertid er opprinnelsesregler en forutsetning for at det skal kunne gis reelle preferanser gjennom GSP. Samtidig er opprinnelsesreglene i GSP basert på det nære samarbeidet med EU- og EFTA-landene på dette området, med bl.a. adgang til kumulasjon og bruk av "erstatningssertifikater". De kan dermed ikke endres vesentlig uten at det oppstår problemer i dette samarbeidet. Problemer med opprinnelsesreglene for klær og andre tekstilvarer har vært søkt løst ved at det kan gjøres unntak fra bearbeidingskravene på grunnlag av søknad. Hittil er det kun Laos som har gjort bruk av denne unntaksbestemmelsen. Ved avvikling av all gjenværende toll på klær og andre tekstilvarer (som er ett av alternativene under pkt.7) vil imidlertid opprinnelsesreglene for klær og andre tekstilvarer ha mindre betydning.*

10. Det **anbefales** at de to forskiftene om overvåkning og sikkerhetsmekanisme, fastsatt av TAD og LMD, endres og samles i en enkelt forskrift administrert av Statens landbruksforvaltning (SLF), slik at krav om forhåndssøknad om GSP-importtillatelse i TADs tidligere forskrift fjernes (dvs. varene i liste 6A i TADs konsolidert GSP-tekst). På det grunnlag vil ordningen bestå i SLFs løpende observasjon av faktisk import på grunnlag av importstatistikk fra TADs database TVINN. Sikkerhetsmekanismen i form av importstans utløses på grunnlag av gjeldende kriterier ved faktisk observasjon av importøkning som setter markedsbalansen i fare. Så langt i GSP-ordningens historie er det aldri blitt innført slike mottiltak.

***Kommentar:** Enkelte sider ved dagens overvåkningsordning har så langt ikke hatt noen praktisk funksjon, og representerer merarbeid som synes unødvendig. Systemet med forhåndssøknad om tillatelse til innførsel kan virke som et kompliserende og dermed handelshindrende tiltak i seg selv. En gjennomføring av anbefalingen vil i noen grad avhjelpe begge disse ulempene samtidig som muligheten for raske mottiltak mot plutselig og uventet importøkning opprettholdes.*

Kvotordninger

11. Det **anbefales** at det ikke foretas endringer når det gjelder kvotordningene i GSP-ordningen.

***Kommentar:** På bakgrunn av beskjeden bruk av dagens GSP-kvoter (med unntak for honning, jf. vedlegg i pkt.8.7), og i lys av anbefaling nr.5 om utvidelse av ordningen med toll- og kvotefri markedsadgang slik at denne omfatter 64 land (- som kvotordninger da ikke vil ha direkte betydning for, mens den indirekte betydning eventuelt vil være negativ som følge av sterkere konkurranse fra andre u-land), anses det ikke som formålstjenlig å utvide GSP-kvotene eller foreta andre endringer på dette området.*

Tiltak for å øke bruken av GSP-ordningen

12. Det **anbefales** at UD i nært samarbeid med Norad, TAD og utenriksstasjonene gjennomfører tiltak for at GSP-ordningen skal være iverksatt og gyldig til enhver tid for alle land som er med i ordningen, og særlig for de land som er inkludert i nulltoll-ordningen.

***Kommentar:** Spesifikke tiltak er foreslått i rapportens pkt.7.1. Tiltakene innebærer bl.a. en aktiv bruk av utenriksstasjonene til å påse at de land de har ansvar for til enhver tid oppfyller de krav som gjelder.*

13. Det **anbefales** at UD i nært samarbeid med Norad, TAD og utenriksstasjonene gjennomfører informasjonstiltak for å styrke kunnskapen om og interessen for GSP-ordningen og de eksportmulighetene den skaper, særlig i de land som er inkludert i nulltoll-ordningen.

***Kommentar:** Spesifikke informasjonstiltak er foreslått i rapportens pkt.7.2. Tiltakene omfatter bl.a. forbedret informasjon på internett og i form av trykt materiale samt seminarer og kurs i regi av TAD i de mest aktuelle landene.*

14. Det **anbefales** at bruken av tollpreferansene i GSP-ordningen stimuleres gjennom intensivert handelsrettet utviklingssamarbeid.

***Kommentar:** En prosjektgruppe i UD vil i løpet av første halvår 2007 utarbeide en handlingsplan for styrking av det handelsrettede utviklingssamarbeidet ("aid for trade"). Denne handlingsplanen må også omfatte dette GSP-relaterte aspektet samt tiltakene under anbefaling nr. 11 og 12., jf. Soria Moria -erklæringens formulering om at "Regjeringen vil målrette bistand mot å sette MUL-land i stand til å utnytte sine handelspreferanser".*

15. Det **anbefales** at UD følger opp gjennomgangen med en utredning av u-landenes muligheter og begrensinger når det gjelder eksport til det norske markedet. Hensikten vil være å identifisere mer konkret de vareslag u-landene har størst potensiale for å eksportere til Norge og hvilke betingelser som påvirker importen av disse varene når det gjelder bl.a. infrastruktur, standarder/matsikkerhet, nivå på tollsatsene og markedsføring. Finansdepartementets representant mener at en i tillegg bør utrede om det kan være mulig å kutte i tollsatsene på landbruksvarer, og eventuelt hvor mye, uten at dette rammer norsk landbruksproduksjon.

***Kommentar:** Det er av generell interesse å få mer informasjon om de muligheter og begrensninger u-landene har knyttet til handel. Det vil også være av stor verdi å få et klarere bilde av hvilke produkter som er av spesiell interesse for ulike utviklingsland.*

16. Det **anbefales** at arbeidsgruppens rapport sendes på åpen høring i samsvar med retningslinjene i Fornyings- og administrasjonsdepartementets utredninginstruks før regjeringen tar stilling til arbeidsgruppens anbefalinger.

3. BAKGRUNN

3.1 *Utgangspunktet: Hvordan bidra til utvikling gjennom økt u-landsimport?*

Målet for GSP-ordningen er å øke importen fra utviklingslandene, og særlig fra de minst utviklede landene. Hensikten med denne gjennomgangen av GSP-ordningen er å forbedre og forenkle ordningen med sikte på bedre måloppnåelse.

Næringsutvikling er en forutsetning for økonomisk vekst og derved for fattigdomsbekjempelse og velferdsutvikling i utviklingslandene. Næringsutviklingen vil være bærekraftig hvis de varer og tjenester som produseres lar seg selge med tilfredsstillende gevinst. Adgang til kjøpekraftige markeder i andre land på best mulig vilkår er viktig i den forbindelse. Norge er et kjøpekraftig marked. Økt norsk import fra u-land vil kunne være et bidrag til vekst og fattigdomsbekjempelse i utviklingslandene.

GSP-ordningen skal legge til rette for økt u-landsimport ved at u-landene får bedre markedsadgang enn i-landene.

Å gi u-landene bedre markedsadgang for deres industrivarer enn hva i-landene har, er det imidlertid begrenset rom for i Norges tilfelle fordi det, med unntak for noen klær og tekstilvarer, gjelder generell tollfrihet for import av industrivarer til Norge. EU-landene og en rekke andre land har gjennom EØS-avtalen, EFTA-avtalen og EFTAs handelsavtaler tollfri adgang også for klær og tekstiler. GSP-ordningen kan her følgelig kun bidra til at u-landene ikke har dårligere vilkår enn mange av i-landene har.

Utover fjerning av gjenværende toll på klær og andre tekstilvarer vil GSP-ordningen være til begrenset nytte for å øke importen av industrivarer fra utviklingsland. Da kreves andre virkemidler som investeringer, teknologioverføring og handelsrettet utviklingssamarbeid. Slike virkemidler vil kunne være målrettet for å øke eksporten spesifikt til Norge, men i hovedsak vil de kunne bidra til en generell økning av u-landene eksport til de land der den måtte finne sine markeder.

Når det gjelder landbruksvarer har mange utviklingsland gode forutsetninger for å være konkurransedyktige på det norske markedet. Også når det gjelder landbruksvarer er tollene null for en rekke vareslag, nærmere bestemt for 36 pst. av landbruksvarenes toll-linjer i tolltariffen, men tollsatsene er tildels svært høye for de fleste viktige varer for norsk landbruk. Gitt de høye norske tollsatsene på mange landbruksvarer ligger forholdene til rette for at preferensielle tollsatser i GSP-ordningen kan bidra til økt u-landsimport på bekostning av importen av landbruksvarer fra i-land – og på bekostning av innenlandsk produksjon i Norge.

De minst utviklede land (MUL) har allerede toll- og kvotefri markedsadgang til Norge for alle sine landbruksvarer, noe som skulle tilsi en betydelig konkurransefordel i forhold til andre land og vis-à-vis norske produsenter. Like fullt er importen av landbruksvarer fra MUL ubetydelig og viser nesten ingen tegn til vekst. Følgelig trengs det også her andre virkemidler i tillegg til GSP, som kan bidra til konkurransedyktig produksjon, velfungerende infrastruktur og profesjonell markedsføring. Noe som ofte begrenser disse landenes muligheter til eksport, er mangel på kunnskap om og kapasitet til å etterleve reglene i Norge og andre

eksportmarkeder når det gjelder tekniske produktstandarder som regulerer handel med mat, dyr og planter (SPS, TBT). Økt norsk landbruksrelatert bistand vil kunne være et positivt bidrag i denne sammenheng.

Det bør samtidig påpekes at det finnes mange kritiske røster i forhold til betydningen av GSP for u-landene. I utgangspunktet - og i teorien - må preferanser i GSP forstås som midlertidige tiltak for at utviklingslandene på sikt skal kunne bli konkurransedyktige og dermed ikke lenger ha behov for preferanseordninger. GSP-landene vil imidlertid ha tilbøyelighet til å tilpasse seg preferanser som om de var permanente, og blir avhengige av disse. Slik avhengighet skaper betydelige problemer dersom det blir aktuelt med generelle tollreduksjoner i WTO og preferansene undergraves. "Preferanseerosjon" vil da kunne medføre behov for og krav om mottiltak i en eller annen form.

3.2 Norges import fra utviklingslandene

Det vises til vedlegg i pkt.8.5 for oversikt over Norges import fra hvert enkelt utviklingsland. Det vises også til NUPI-studien (jf. pkt.3.4 nedenfor) for en nærmere redegjørelse for u-landsimporten. Hovedtrekkene er gjengitt i NUPIs hovedrapport, som også inneholder tabellvedlegg som bl.a. gir en enkel oversikt over importen av landbruksvarer fra utviklingsland og fra MUL. I tillegg omfatter NUPIs studie et vedlegg (NUPI paper 682) med mer omfattende materiale om handelen med utviklingsland.

Når det gjelder Norges import fra utviklingsland er det all grunn til å advare mot raske konklusjoner om utviklingstrekk på grunnlag av generelle tall. Importen fra de aller fleste u-landene, og spesielt fra de fattigste landene, er svært beskjeden. Tilfeldigheter og helt spesielle forhold vil derfor fort kunne gi store utslag i den generelle, aggregerte statistikken, og slike utslag gir sjelden holdbart grunnlag for å trekke generelle konklusjoner.

Således sank utviklingslandenes andel av Norges import betydelig frem til ca. 1990 av den enkle grunn at oljeimporten ble redusert som følge av økningen i den norske oljeproduksjonen. Olje hadde tidligere utgjort mer enn halvparten av all import fra u-landene. Handel med skip, særlig med et land som Liberia, har også gitt sterke utslag i statistikken, som åpenbart er av beskjeden relevans når det gjelder langsiktig økning i importen fra u-landene. Også dersom man ser bort fra skip kan enkeltvarer gi store utslag. Botswana står f.eks. alene for en meget stor del av importen fra Afrika, særlig hvis en også ser bort fra Nord-Afrika og Sør-Afrika. Det skyldes igjen i all hovedsak ett enkelt produkt, nemlig nikkelmatte som nikkilverket i Kristiansand importerer fra Botswana. Dette er forøvrig en vare som kan innføres tollfritt fra alle land, og som ordningen for toll- og kvotefri markedsadgang således ikke er relevant for.

Følgende hovedpunkter kan fremheves når det gjelder Norges import fra utviklingsland:

- Samlet import fra utviklingsland utgjorde 52,5 mrd.kroner i 2005, noe som representerte en økning på ca. 20 pst. fra året før. U-landsimporten utgjorde 14,6 pst. av Norges samlede import på 357,8 mrd.kroner i 2005. Den sterke veksten i 2004-5 og også i de forutgående år skyldes i vesentlig grad veksten i importen fra Kina. Importen fra Kina i 2005 beløp seg til i overkant av 20 mrd.kroner som tilsvarer 5,6 pst. av Norges samlede import. Importen fra Kina var ubetydelig frem til begynnelsen av 1990-tallet.

- Importen fra de minst utviklede land beløp seg til ca. 893 mill. kroner i 2005, tilsvarende 0,2 pst. av Norges samlede import på 357,8 mrd. kroner. Importen fra 4 av de 50 MUL-landene, Bangladesh, Kambodsja, Ekvatorial-Guinea og Mauritania, utgjorde 725 mill.kroner. og besto i hovedsak av klær/tekstiler fra de to første, og olje og jernmalm fra de to siste. Importen fra de gjenværende 46 MUL-landene, inkludert alle Norges samarbeidsland i Afrika, beløp seg følgelig til under 170 mill.kroner, noe som tilsvarer kun 0,04 pst. av Norges samlede import. For disse 46 landene har utviklingen i norsk import vært negativ de siste årene, ikke bare som andel av total norsk import, men også målt i nominell verdi i kroner.
- Det finnes kun to positive elementer av en viss betydning i Norges import fra MUL, og det er klesimporten fra Bangladesh og blomsterimporten fra Tanzania (vesentlig roser). Importen fra Bangladesh har steget fra tilnærmet null midt på 80-tallet til nesten 413 mill.kroner i 2005, og utgjorde omlag halvparten av Norges samlede import fra MUL i 2005 (- ser man bort fra den enkeltstående olje-importen fra Ekvatorial-Guinea i 2005 er Bangladesh' andel av MUL-importen enda høyere). Den direkte importen fra Tanzania utgjorde 45 mill.kroner i 2005, som er en liten økning fra tallet for 2000.

3.3 Historikk og forholdet til WTO

GSP-systemet ("Generalized System of Preferences") er et instrument for å gi særfordeler til utviklingsland i verdens handelssystem, og er et akseptert unntak fra prinsippet om likebehandling i Verdens handelsorganisasjon (WTO) som er nedfelt i GATT art.I. ("MFN-prinsippet" – Most Favoured Nation Treatment).

Ideen om å gi u-landene preferensielle tollsatser i i-landene ble lansert under den første UNCTAD-konferansen i 1964, og GSP ble deretter etablert ved beslutning under den andre UNCTAD-konferansen i New Delhi i 1968. I 1971 fattet partene til GATT-avtalen et vedtak om en "waiver" til GATT art.I for en varighet av ti år for å legge til rette for GSP. I 1979 vedtok partene til GATT, i forbindelse med Tokyo-runden, den såkalte "Enabling Clause" som en permanent waiver til MFN-prinsippet³. Enabling Clause er ikke en del av GATT/WTO-avtalen som sådan, men beslutningen utgjør fortsatt et vesentlig element i grunnlaget for særbehandling av utviklingsland i WTO sammen med bl.a. GATT-avtalens del IV. Teksten til Enabling Clause er vedlagt i pkt.8.4.

Det unntaket GSP representerer i forhold til MFN-prinsippet innebærer at industrilandene, ensidig og uten folkerettslig bindende forpliktelse, kan innrømme preferensiell tollbehandling til varer fra utviklingslandene. Formålet var iht. beslutningen under UNCTAD II, å øke u-landenes eksportinntekter, fremme deres industrialisering og akselerere deres økonomiske vekstrate. Det enkelte "giverland" fastsetter selv, innenfor objektive kriterier, hvilke "mottakerland" og produkter som skal omfattes, og hvilke preferansetollsatser som skal anvendes i ordningen, og kan når som helst trekke tilbake ordningen, forbedre den eller innskrenke den. Gjennom et sett opprinnelsesregler fastsettes de krav som må oppfylles for at en vare skal være berettiget tollpreferanse fra et GSP-land. GSP-ordningene har fra

---

³ "Enabling clause" er den vanlig brukte betegnelse på "Decision on Differential and More Favourable Treatment, Reciprocity and Fuller Participation of Developing Countries" av 28. November 1979 (dok.nr. L/4903 i GATT/WTO).

utviklingslandenes side vært kritisert for å gi lite forutsigbarhet, for å være svært ulike, og for å ha et komplisert regelverk som det er vanskelig å forholde seg til.

I utgangspunktet innebærer betegnelsen "generalized system" at systemet skal gjelde likt for alle utviklingsland. Fra starten har det imidlertid vært akseptert at de minst utviklede land (MUL) kan forskjellsbehandles i forhold til andre utviklingsland. Senere har bl.a. USA og EU innført ytterligere differensiering i behandlingen av ulike grupper u-land i sine preferansesystemer på grunnlag av en rekke forskjellige kriterier.

Selv om tollpreferansene som gis i GSP ikke er bundet i WTO, skal GSP-ordningene og endringer i disse notifiseres til WTO og UNCTAD. WTOs komite for handel og utvikling (CTD) følger opp disse notifiseringene og andre GSP-relevante spørsmål.

I den pågående Doha-runden i WTO (Doha Development Agenda - DDA) inngår ikke GSP i forhandlingsmandatet, noe som har sammenheng med at GSP-ordningene er ensidige ordninger som hittil ikke har vært gjenstand for forhandlinger. GSP-relaterte spørsmål er like fullt aktuelle i Doha-runden. Et hovedresultat fra ministerkonferansen i Hong Kong i desember 2005 var således beslutningen om at i-landene, samt de u-landene som ser seg i stand til det, skal gi toll- og kvotefri markedsadgang for minst 97 prosent av alle varer fra alle MUL. I diskusjonen om hvordan Doha-rundens rolle som "utviklingsrunde" skal følges opp vil GSP, og spesielt gjennomføring av MUL-vedtaket fra Hong Kong, ha en viktig plass.

I mandatet for Doha-runden, vedtatt av WTOs ministerkonferanse i Doha i 2001 (med tillegg vedtatt av WTOs hovedråd i 2004), inngår spørsmålet om større åpenhet omkring regionale/bilaterale handelsavtaler. I diskusjonene om dette temaet er også åpenhet vedrørende GSP blitt et tema. WTOs hovedråd gjorde i sitt møte 14. desember 2006 et vedtak om en ordning for å sikre transparens i forbindelse med regionale handelsavtaler (dvs. handelsavtaler iht. GATT art. XXIV og Enabling Clause), i tilknytning til mandatet for Doha-runden. Brasil og India fremsatte i den forbindelse et forslag under tittelen "Transparency for Preferential Trade Arrangements", som gikk ut på at WTOs komite for handel og utvikling (CTD) skal vurdere en tilsvarende transparens-mekanisme også for andre preferanseordninger som er etablert iht. Enabling Clause (innforstått GSP), og rapportere tilbake til hovedrådet innen seks måneder. Forslaget ble vedtatt.

Den norske GSP-ordningen ble i samsvar med Stortingets vedtak og kgl res. av 3. september 1971 satt i verk med virkning fra 1. oktober 1971. Ordningen ga betydelige tollnedsettelse med unntak for tekstiler, klær og landbruksvarer. Senere er GSP-vilkårene for tekstiler og klær blitt dramatisk forbedret mens preferansene for landbruksvarer fortsatt er moderate.

MUL ble i den norske GSP-ordningen gitt nulltoll for alle varer allerede fra 1976, men kvantumsreguleringer i landbrukssektoren begrenset verdien av dette. Uruguay-runden og etableringen av WTO i 1995 innebar endringer som medførte at Norge gjeninnførte toll for en del landbruksvarer fra MUL, men denne tollene ble på nytt fjernet fra 1. juli 2002. Dermed har Norge hatt en "null for MUL"-ordning, med toll- og kvotefri markedsadgang for alle varer fra alle de minst utviklede land siden 2002. Det ble samtidig fastsatt en "forskrift om sikkerhetsmekanisme og overvåkingssystem for toll- og kvotefri import av korn, mel og kraftfor fra de minst utviklede land (MUL)" i tillegg til den allerede gjeldende "forskrift om overvåking av innførselen av visse landbruksvarer under den norske GSP-ordningen ved bruk av automatiske innførselstillatelser". Et særtrekk ved den norske GSP-ordningen er at

mellominntektslandene Botswana og Namibia har fått GSP-preferanser som om de tilhørte MUL-gruppen, med visse unntak.

Det er foretatt en rekke gjennomganger og endringer i den norske GSP-ordningen opp gjennom årene. I 1978 ble det åpnet adgang til kumulasjon blant visse utviklingsland som danner regionale økonomiske grupperinger. I 1988 ble ordningen tilpasset det harmoniserte systemet (HS) for vareklassifisering og tolltariffer, og den er deretter blitt justert i henhold til senere HS-revisjoner. I 1995 ble et revidert system iverksatt som følge av WTO-avtalen og særlig de endringene den medførte på landbruksområdet. I 1998 ble opprinnelsesregelverket ytterligere harmonisert med reglene i Det europeiske fellesskap og Sveits. En gjennomgang i 1999 førte til at en rekke varer ble strøket fra listene over unntak fra GSP pr. 1. januar 2000. De siste kvoter på tekstiler ble avvirket i forhold til alle utviklingsland. Dette resulterte i en forenkling av ordningen og en betydelig utvidelse av deknningen når det gjelder hvilke varer som var omfattet. I 2001 ble det inngått avtale mellom Norge, EU og Sveits om gjensidig anerkjennelse av opprinnelsesprodukter, som innebærer at kumulasjonsreglene i GSP-ordningen omfatter opprinnelsesprodukter fra EU og Sveits, i tillegg til de norske. Samme år ble det beluttet å gjennomføre på en mer konsekvent måte den tidligere ordningen med toll- og kvotefri markedsadgang for alle produkter fra alle MUL-land, med virkning fra 1. juli 2002. På grunnlag av forslaget til statsbudsjett for 2005 ("tollproposisjonen") ble det fra 1. januar 2005 gjort endringer i GSP-ordningens unntaksliste, slik at klær for menn ble fjernet fra listen og dermed behandlet på samme måte som klær for kvinner, noe som innebar en forbedring av GSP-preferansene.

De gjeldende regler for den norske GSP-ordningen er samlet i Toll- og avgiftsdirektoratets konsoliderte GSP-tekst, som finnes i norsk og engelsk versjon på TADs nettsider (www.toll.no) og også foreligger i papirutgave.

3.4 GSP-ordninger i andre land

En rekke land (EU, Sveits, USA, Canada, Japan, Australia og New Zealand m.fl.) har etablert sine egne nasjonale GSP-ordninger. Felles for alle landene er at de fra tid til annen vurderer mulige endringer i GSP. Behovet for nye gjennomganger er aktualisert for flere av landene på bakgrunn av Doha-runden og vedtaket på WTOs ministerkonferanse i Hong Kong om å gi toll- og kvotefri markedsadgang for minst 97 pst. av alle varer fra alle MUL. EUs og USAs ordninger er selvfølgelig gjenstand for særlig stor interesse, og omtales derfor kort i det følgende.

EU var først ute med å implementere GSP-ordningen i 1971. EUs nåværende GSP-ordning ble vedtatt 27. juni 2005, og gjelder for perioden 2006-2008. Den er en del av en mer generell plan for GSP for årene 2006-2015 under tittelen "Developing countries, international trade and sustainable development: the function of the Community's generalised system of preferences (GSP)". En tidligere bestemmelse som muliggjorde særlige preferanser for land som deltok aktivt i bekjempelsen av narkotika og menneskehandel er fjernet etter at den var blitt gjenstand for en panelsak i WTO med India som anklager, og spesielle insentiver for bærekraftig utvikling og godt styresett har kommet inn, med virkning fra 1.7.2005. Denne nye insentiv-ordningen gjelder for Bolivia, Colombia, Costa Rica, Ecuador, Georgia, Guatemala, Honduras, Sri Lanka, Moldova, Mongolia, Nicaragua, Peru, El Salvador og Venezuela.

EUs GSP-ordning omfatter lav- og mellominntektslandene. Land som har vært klassifisert som høyinntektsland i tre år på rad i henhold til Verdensbankens kriterier, kan ikke være med i ordningen. MUL-land har null-toll på alle produkter utenom våpen og ammunisjon ("everything but arms"), med unntak for en gradvis reduksjon i tollsatsene for enkelte ristyper, bananer og hvitt sukker. EU foretar nå en gjennomgang av opprinnelsesreglene, og har spesiell fokus på administrasjon av ordningen (tolladministrasjon og lignende), og etterlevelse av regelverket i GSP-landene.

Etter etableringen av GSP-ordningen i 1971 innførte EU særlige preferanser for ACP-landene på grunnlag av Lomé-konvensjonen (Africa-Caribbean-Pacific). Disse preferansene krevde en spesiell "waiver" i GATT/WTO som senere er blitt forlenget, sist under ministerkonferansen i Doha i 2001 da den ble forlenget ut 2007 under forutsetning av at EU endret sitt importsystem for bananer til fordel for land utenfor ACP. EU fremforhandler nå handelsavtaler (Economic Partnership Agreements - EPAs) med ACP-landene med det siktemål at disse avtalene skal være i samsvar med WTO.

USA's GSP-ordning gir tollfri adgang til det amerikanske markedet for ca. 4650 produkter fra 144 utviklingsland. USA gir i likhet med EU utvidede preferanser for særskilte grupper av land. Karibiske land har således utvidede preferanser, og det samme har Andes-landene (Bolivia, Colombia, Ecuador, Peru). AGOA (African Growth and Opportunity Act) gir utvidede preferanser til 37 land i Afrika sør for Sahara, herunder 33 MUL. USA følger ikke FN's liste over MUL, men foretar egne tilpasninger. USA har inkludert Kasakhstan, Russland og Usbekistan i sin GSP-ordning.

I forbindelse med at USA's GSP-ordning ville utløpe ved årsskiftet 2006/2007 har det vært betydelige innsigelser under Kongressens behandling av forslaget om forlengelse. Forslaget om forlengelse ble imidlertid vedtatt 8.12.2006 som del av en større pakke med handelsrelaterte saker. I debatten ble det lagt vekt på at MUL-landenes markedsandel i USA bør økes. Samtidig arbeides det for å styrke markedsadgangen for amerikanske produkter i utviklingslandene. Spørsmål om å trekke tilbake GSP-preferanser fra de land som ikke anses å ha støttet tilstrekkelig opp om liberalisering i Doha-runden, slik som India og Brasil, har vært reist. Indiske produkter drar fordeler av GSP tilsvarende ca. USD 4 mrd. årlig, mens tilsvarende tall for Brasil er anslått til 3,7 mrd. De spesielle preferansene for Andes-landene har også vært gjenstand for debatt, der det har vært tatt til orde for å trekke tilbake preferanser overfor enkelte land på bakgrunn av den politiske utviklingen i området. Denne diskusjonen har forøvrig falt sammen med en tilspisset debatt om hvorvidt de fremforhandlede handelsavtalene med Colombia og Peru skal ratifiseres. Også endringer i AGOA mht. investeringsinsentivene i ordningen har vært gjenstand for parallell debatt i Kongressen, selv om den nåværende AGOA utløper på et noe senere tidspunkt enn GSP-ordningen. I likhet med EUs ordning for ACP-landene krever også AGOA en egen "waiver" i WTO, dvs. vedtak i WTOs besluttede organer om unntak fra regelverket på bestemte vilkår.

Spørsmål om Kasakhstan, Russland, Venezuela, India, Indonesia, Tyrkia, Argentina, Kroatia, Brasil, Romania, Sør-Afrika, Thailand og Filippinene har et utviklingsnivå som tilsier at de skal tas ut av GSP-ordningen er en del av diskusjonen i USA og har vært gjenstand for offentlig høring. Fra amerikansk side legges det vekt på at GSP bør være en tidsbegrenset og differensiert ordning for å hjelpe fattige land til å bli konkurransedyktige.

3.5 *NUPI's studie av den norske GSP-ordningen*

Som nevnt i innledningen har Norsk utenrikspolitisk institutt (NUPI), på oppdrag fra Utenriksdepartementet, utført en studie som grunnlag for gjennomgangen av GSP-ordningen. Hovedrapport fra studien forelå i august 2005 (i norsk og engelsk utgave) sammen med følgende fem bakgrunnsstudier:

- "Trade and development - a selective review"
- "Norway's trade with developing countries"
- "GSP in the "spaghetti bowl" of trade preferences"
- "The Norwegian import regime for agriculture"
- "Trade policy differentiation between developing countries under GSP schemes"

Disse er tilgjengelige fra UD's sider på www.regjeringen.no under temaet handelspolitikk.

Papirutgave av hovedrapporten, på norsk og engelsk, kan fås ved henvendelse til WTO/OECD-seksjonen i UD så langt opplaget rekker. NUPI arrangerte et seminar den 27. mars 2006 som en oppfølging av studien

NUPI's hovedrapport inneholder bl.a. følgende forslag:

- Fjerning av all gjenværende toll på industrivarer for alle land, noe som i praksis innebærer fjerning av gjenværende toll på klær og andre tekstiler. Tollbarrierer inn til Norge vil da kun gjenslå for landbruksvarer.
- Differensiering i tre grupper land: MUL/lavinntektsland, lavere mellominntektsland, og høyere mellominntektsland, slik at alle lavinntektsland (inkl. MUL) gis toll- og kvotefri markedsadgang for alle varer og at lavere mellominntektsland gis forbedrede preferanser.
- Endringer i hvilke land som omfattes, ved at enkelte land tas ut av ordningen som følge av høyt inntektsnivå, mens flere av de tidligere Sovjet-republikkene tas inn i ordningen som følge av lavt inntektsnivå, og ved at land som det inngås handelsavtaler med, bl.a. SACU-landene inkludert Botswana og Namibia, tas ut av ordningen.
- Forbedringer i tollpreferansene for varer der mulighetene for økt u-landsimport til Norge anses som størst: forstoffer og kjøtt samt frosne grønnsaker og enkelte bearbejdede landbruksvarer; - som bør gjennomføres partielt og gradvis under hensyn til effekten på norsk landbruksproduksjon.
- Avvikling av bruken av tollkvoter, samtidig som GSP fortrinnsvis bør baseres på "ad valorem" tollsatser (dvs. prosent-tollsatser, i motsetning til "spesifikke" kronetollsatser)

4. DEKNINGSOMRÅDE

4.1 Hvilke land skal være med i den norske GSP-ordningen?

Den norske GSP-ordningen gjelder i dag for 157 land og territorier. Ordningen er iverksatt for 92 av disse. Med unntak for Myanmar (Burma), som er utelukket fra 30. mai 1997 og inntil videre som følge av sanksjonstiltak mot regimet, er årsaken til at GSP ikke er iverksatt for 65 land/territorier at disse ikke har oppfylt de nødvendige vilkår for iversettelse (jf. pkt.6.4). En vesentlig årsak til dette er igjen at handelsforbindelsene er minimale eller ikke eksisterende, og at det således ikke har kommet frem konkret interesse for iverksettelse av GSP.

I utgangspunktet har den norske GSP-ordningen omfattet alle utviklingsland i samsvar med FNs og OECDs definisjon. Tidligere delrepublikker i Sovjetunionen er hittil ikke blitt inkludert til tross for at flere av disse har et svært lavt inntektsnivå (Kirgisistan, Moldova, Tadsjikistan og Usbekistan er lavinntektsland, mens Armenia, Aserbajdsjan, Georgia, Hviterussland, Kasakhstan, Turkmenistan og Ukraina er lavere mellominntektsland). Det samme gjelder Nordkorea.

OECDs utviklingskomite (DAC) reviderte våren 2006 sin liste over land som er godkjent som mottakere av offisiell utviklingshjelp (ODA). Den nye DAC-listen gjelder for årene 2006-2008 og er basert på Verdensbankens kriterier for inndeling av u-landene i innteksgrupper samt ECOSOCs kriterier for definisjon av de minst utviklede land. Revisjonen medførte bl.a. at de ovennevnte 11 tidligere Sovjet-republikker nå inngår i DAC-listen på regulær basis. DAC-listen følger som vedlegg i pkt. 8.2.

Arbeidsgruppen er samlet av den oppfatning at DAC-listen konsekvent bør legges til grunn for den norske GSP-ordningen. Det innebærer at alle land som står oppført i DAC-listen inkluderes i den norske GSP-ordningen, forutsatt at de faktisk har BNI pr. innbygger under 10.065 USD som er øvre grense for mellominntektsland, mens land og territorier som ikke står oppført i DAC-listen tas ut av GSP-ordningen. Saudi Arabia står oppført på DAC-listen selv om landets BNI pr. innbygger har passert den øvre grense for mellominntektsland. Dette er omtalt i en fotnote til DAC-listen, og arbeidsgruppen anser for det aktuelle formål her at Saudi Arabia ikke lenger hører hjemme på DAC-listen.

Det vil innebære følgende:

- Armenia, Aserbajdsjan, Georgia, Hviterussland, Kasakhstan, Kirgisistan, Moldova, Tadjikistan, Turkmenistan, Ukraina og Usbekistan inkluderes i den norske GSP-ordningen.
- Hong Kong Kina, Macao Kina, Bahamas, Brunei-Darussalam, Kuwait, Bahrain, Qatar, Forente arabiske emirater og Saudi Arabia tas ut av GSP-ordningen.
- En rekke øy-samfunn/territorier, som GSP-ordningen ikke er iverksatt for, og som er underlagt britisk, nederlandsk, fransk, amerikansk eller australsk styre, strykes fra listen over GSP-land. Dette gjelder Gibraltar (UK), Bermuda-øyene (UK), Falklands-øyene (UK), Cayman-øyene (UK), Britiske Jomfruøyer, Pitcairn (UK), Nederlandske antiller, Nykaledonia (Fr.), Fransk Polynesia, Australøyene og fransk Antarktis (Fr), Christmas Islands (Aus), Cocos-øyene (Aus), Norfolkøya (Aus), Heard-øya og

McDonald-øyene (Aus), Midway-øyene (USA), Johnston og Sand –øyene (USA), Wake-øyene (USA), Amerikanske Jomfruøyer, Karolinene (USA), Marianene (USA), Samoa-øyene (USA), Guam (USA).

Slike endringer når det gjelder hvilke land som er med i GSP-ordningen vil også bidra til et bedre samsvar mellom hvilke land ordningen gjelder for og hvilke land ordningen er iverksatt for, idet mange av de landene/territoriene som GSP ikke er iverksatt for tas ut av ordningen.

Norge er gjennom EFTA i ferd med å fremforhandle en handelsavtale med Gulf Cooperation Council (GCC), som omfatter Bahrain, Forente arabiske emirater, Kuwait, Oman, Qatar og Saudi Arabia. Dersom forhandlingene synes å lede til en avtale i den nærmeste fremtid, kan det forventes å ta disse landene ut av GSP-ordningen, idet det forutsettes at en handelsavtale EFTA-GCC vil innebære avvikling av GSP for de berørte landene, jf. pkt.4.2 nedenfor.

Konklusjon

Arbeidsgruppen foreslår å endre listen over land som er inkludert i den norske GSP-ordningen i samsvar med kulepunktene ovenfor. Det bør imidlertid forventes å ta GCC-landene ut av GSP i påvente av inngåelse av en handelsavtale EFTA-GCC.

4.2 Forholdet mellom GSP og Norges handelsavtaler

Regelverket i GATT og WTO har likebehandling som et grunnleggende prinsipp. Utgangspunktet i WTO er bestevilkårsbehandling (Most Favoured Nation Treatment – MFN), som bl.a. er fastsatt i GATT art.I. Alle unntak fra dette krever en spesiell hjemmel, og hvor utgangspunktet er at unntakene skal tolkes så snevert som mulig. En slik hjemmel er den såkalte ”enabling clause”, som åpner for at utviklede land kan gi preferensiell tollbehandling til utviklingsland i samsvar med GSP, jf. tidligere omtale i pkt.3.3 og nærmere omtale i pkt. 4.3 samt vedlagt tekst i pkt. 8.4. En annen hjemmel er GATT art.XXIV som åpner for at det kan etableres tollunioner og frihandelsområder der de deltakende land kan innføre fri handel for det vesentlige av varebyttet seg imellom uten at de samme vilkår gis til andre land. Norge har benyttet begge disse unntaksbestemmelsene i utstrakt grad.

På grunnlag av GATT art.XXIV har Norge inngått en rekke handelsavtaler sammen med de øvrige medlemslandene i det Europeiske Frihandelsforbund (EFTA), Island, Liechtenstein og Sveits. EFTA har 13⁴ handelsavtaler i kraft, hvorav de fleste er med utviklingsland (- 10 tidligere handelsavtaler er falt bort som følge av de to siste EU-utvidelsene). EFTA har i tillegg undertegnet handelsavtaler med Egypt og Southern African Customs Union (SACU), som består av Botswana, Lesotho, Namibia, Swaziland og Sør-Afrika. Begge avtalene forventes å tre i kraft i 2007. Det er innledet prosesser også med en rekke andre land med sikte på å inngå handelsavtaler.

Norge avviker normalt GSP i forhold til de landene som Norge inngår handelsavtaler med. Begrunnelsen for dette er at de tollreduksjonene som utviklingslandet oppnår i handelsavtalen er meget gode i det de iht. GATT art.XXIV forutsettes å gi tollfrihet for det vesentlige av handelen, og at det derfor ikke er behov for GSP. Handelsavtalene gir imidlertid normalt ikke like gode vilkår som GSP for alle landbruksvarer. Dette innebærer at utviklingsland når de

---

⁴ Chile, Kroatia, Israel, Jordan, Libanon, Makedonia, Mexico, Marokko, Palestinske myndigheter (PA), Singapore, Sør-Korea, Tunisia og Tyrkia.

inngår handelsavtaler med Norge vanligvis får noe dårligere markedsadgang for noen landbruksvarer sammenlignet med hva de hadde under GSP. Dette kompenseres imidlertid ved at handelsavtalen innebærer folkerettslig bindende forpliktelser om markedsadgang, og at man dermed kommer bort fra den manglende forutsigbarhet i GSP-ordningen. For enkelte landbruksvarer kan tollsatsene også være lavere enn i GSP. Dessuten vil markedsadgangsvilkårene for andre produkter (klær og tekstiler) normalt være bedre i en handelsavtale enn i GSP, idet det gis tollfrihet for alle industrivarer (inkludert de kles- og tekstilvarer som inngår i GSP-ordningens unntaksliste).

I forhandlingene mellom EFTA- og SACU-landene drøftet en forholdet mellom GSP og de preferansene som SACU ble tilbudt i handelsavtalen. SACU krevde at deres markedsadgang ikke skulle bli dårligere under handelsavtalen enn under GSP. Forhandlingene førte til at Norge tilbød å binde de ordinære GSP-preferanser som gjelder for Sør Afrika og Swaziland i handelsavtalen og videreføre eksisterende GSP-preferanser på autonom basis.

For at SACU-landene skulle ha trygghet for at deres eksisterende markedsadgangsbetingelser ikke ble forverret som følge av handelsavtalen, knyttet Norge en særskilt erklæring til landbruksprotokollen i avtalen, der Norge forplikter seg til å videreføre GSP parallelt med handelsavtalen overfor samtlige SACU-land. Videre forpliktet Norge seg til å ikke endre de spesielle handelsvilkårene som gjelder i GSP for Lesotho, Namibia og Botswana frem til 31. desember 2007. Etter denne dato kan deres GSP-preferanser endres "i tråd med prinsippene for MUL-behandling i FNs liste eller ved beslutning tatt av Stortinget". Før Norge eventuelt kan redusere GSP-preferansene for disse tre landene etter 2007, må Norge konsultere for å finne en akseptabel løsning. Hvis konsultasjonene ikke fører frem, kan partene be om en gjennomgang av konsesjonene som er bundet i den bilaterale landbruksavtalen.

Norge tilbyr i handelsforhandlingene bindende konsesjoner. Disse konsesjonene er også ofte bedre enn de preferanser u-landene har i dagens GSP-system. En kan derfor normalt videreføre dagens system med at landene tas ut av GSP-ordningen når handelsavtalen iverksettes. Dette er også den praksis som Norge konsekvent har fulgt hittil. EFTA-SACU-avtalen må betraktes som et spesialtilfelle. Det skyldes bl.a. særtrekk ved SACU og forskjeller i inntektsnivå mellom SACU-landene. Arbeidsgruppen har kommet til at det ikke vil være hensiktsmessig å innlede nye forhandlinger med SACU med sikte på å innarbeide minst like gode vilkår i handelsavtalen som de enkelte SACU-land har i GSP. Den inngåtte avtalen bør nå tre i kraft og virke en tid før man eventuelt vurderer forbedringer. Dermed videreføres GSP for SACU-landene, og med det også de spesielle vilkårene som gjelder for Botswana og Namibia, som idag får tilnærmet samme GSP-behandling som MUL selv om de er mellominntektsland.

Konklusjon

Handelsavtaler i samsvar med WTO er bindende avtaler som innebærer en større grad av integrasjon enn de ensidige preferansene under GSP. Forutsetningen for å inngå slike avtaler er at de skal medføre tollfrihet for det vesentlige av handelen. Norge bør i sine handelsavtaler i størst mulig grad tilstrebe å etablere minst like gode markedsadgangsbetingelser som avtalepartnerne tidligere har hatt i samhandelen på grunnlag av GSP-ordningen, samtidig som disse betingelsene også gjøres bindende som del av handelsavtalene.

Norges avtalepartnere i handelsavtaler bør på den bakgrunn normalt tas ut av GSP-ordningen så snart handelsavtalene er satt i verk, slik praksis også har vært hittil.

Den nylig inngåtte EFTA-SACU-avtalen som trolig vil tre i kraft i 2007, bryter med denne praksisen. De spesielle forhold omkring denne avtalen tilsier etter arbeidsgruppens oppfatning at man viderefører GSP-ordningen for de individuelle SACU-landene inntil videre. Imidlertid bør man fra norsk side følge den videre utvikling av SACU som tollunion når det gjelder integrasjon, fri flyt av varer innenfor SACU-området og felles opprinnelsesregler.

4.3 Differensiering mellom utviklingsland i GSP-ordningen

Den norske GSP-ordningen differensierer i dag mellom de minst utviklede land og øvrige utviklingsland, slik at MUL tilstås toll- og kvotefri markedsadgang for alle varer, mens de øvrige u-land tilstås ordinære GSP-vilkår. I tillegg gis de to mellominntektslandene Botswana og Namibia tilnærmet samme vilkår som MUL.

I diskusjonen i Norge om hvordan man kan bidra til utvikling gjennom økt u-landsimport og hvordan man i den forbindelse kan forbedre u-landenes adgang til det norske markedet, har det sentrale spørsmålet vært om man skal gi forbedret markedsadgang til de ”nest fattigste” landene.

Denne spørsmålsstillingen sto sentralt da det ble tatt initiativ til en ny gjennomgang av GSP-ordningen etter at ”null for MUL”-ordningen var blitt iverksatt i 2002. Den står følgelig også sentralt i NUPIs studie, og den drøftes både i NUPIs hovedrapport og i et eget vedlegg til denne⁵. Etter regjeringsskiftet i 2005 er spørsmålsstillingen tatt opp en rekke ganger bl.a. i Stortinget.

Det er i den forbindelse to noe ulike betraktninger som gjør seg særlig gjeldende.

For det første synes det å være en temmelig utbredt oppfatning at det er urimelig at ulike land i Afrika sør for Sahara har svært forskjellig markedsadgang selv om behovene relatert til handel og utvikling må kunne betraktes som svært like, idet de fleste har ”null for MUL”-vilkår mens noen land (- blant dem for eksempel Kenya) har ordinære GSP-vilkår.

For det andre har det vært pekt på at MUL ikke har evnet å gjøre bruk av ”null for MUL”-ordningen. Tvert imot har importen fra MUL blitt redusert etter at denne ordningen ble iverksatt i 2002. Man må da heller forsøke å bidra til utvikling i land med større eksportpotensiale, og hvor store deler av befolkningen også lever i fattigdom, ved å gi bedre markedsadgang for de ”nest fattigste” landene, uten dermed nødvendigvis å gi samme markedsadgang til de mest avanserte u-landene.

Som medlem i WTO er Norge forpliktet til å følge regelverket der. Det må derfor være en forutsetning at Norges forskjellsbehandling mellom ulike utviklingsland er i samsvar med WTO-regelverket. Innføring av nye former for forskjellsbehandling er et sensitivt tema, særlig for land som vil miste sine tidligere fordeler eller ikke vil bli omfattet av nye ordninger.

Som nevnt i pkt. 4.2 ovenfor (og i pkt.3.3) har regelverket i GATT og WTO likebehandling som et grunnleggende prinsipp. Utgangspunktet i WTO er bestevilkårsbehandling (Most Favoured Nation Treatment – MFN), som er fastsatt i GATT art.I. En hjemmel for unntak fra

⁵ NUPI paper 685 ”Trade policy differentiation between developing countries under GSP schemes”.

MFN-prinsippet finnes i den såkalte "enabling clause", som åpner for at utviklede land kan gi preferensiell tollbehandling til utviklingsland i samsvar med GSP.

Det er således anledning til forskjellsbehandling mellom utviklingsland og utviklede land. Ytterligere forskjellsbehandling mellom MUL og andre utviklingsland er også akseptert og gjennomsyrrer regelverket og arbeidet i WTO. Å foreta en ytterligere differensiering innenfor u-landsgruppen utover dette er et kontroversielt tema i WTO. Det betyr imidlertid ikke at det ikke er mulig å foreta en slik ytterligere differensiering.

Det finnes imidlertid begrenset erfaring og materiale for å fastslå hva slags differensiering som kan aksepteres i WTO.

"Enabling clause" er meget generell og tar utgangspunkt i at alle utviklingsland skal behandles likt. Men i pkt.3(c) åpnes det for at det kan gis differensiert og mer fordelaktig behandling, forutsatt at slik behandling er utformet med sikte på å tilfredsstille utviklingslandenes behov knyttet til utvikling, finanser og handel ("respond positively to the development, financial and trade needs of developing countries").

Både EU og USA har innført elementer av ytterligere differensiering utover skillet mellom MUL og andre u-land i sine GSP-ordninger. Kun i ett tilfelle er slike tiltak blitt utfordret i WTOs tvisteløsningssystem. Det skjedde da EU ga preferanser til 12 spesifiserte land utover de vanlige GSP-preferansene begrunnet i deres tiltak for bekjempelse av narkotika. Pakistan var blant de land som fikk forbedrede preferanser for sin tekstileksport til EU. India var ikke inkludert, og gikk til sak mot EU. Saken ble gjennomført i perioden 2002-4 og ledet til en konklusjon som tilsa at EUs differensiering ikke var i samsvar med WTO. EU har i ettertid opphevet den aktuelle ordningen.

Gjennom Ankeorganets avgjørelse i denne saken⁶ foreligger den eneste autoritative vurdering av spørsmål knyttet til "enabling clause" og dermed til mulighetene for differensiering mellom u-land⁷. Ankeorganet er av den oppfatning at kravet om ikke-diskriminerende behandling ikke betyr at man ikke kan forskjellsbehandle, og anser at kriteriene i det ovennevnte pkt.3(c) er sentrale for å vurdere hvorvidt et GSP-system er i overensstemmelse med "enabling clause" ("the development, financial and trade needs of developing countries"). Det er da en forutsetning at det tas utgangspunkt i u-landenes behov og ikke i hvorvidt de formelt sett likebehandles. U-landenes behov kan være forskjellige og kan endres med tiden og utviklingen. Forskjellsbehandlingen må imidlertid være basert på objektive kriterier/standarder og ha som formål å tilfredsstille forskjellige u-lands forskjellige behov knyttet til utvikling, finanser og handel.

Konklusjon

Arbeidsgruppen konkluderer med at differensiering utover skillet mellom MUL og andre u-land i GSP-ordningen vil være i samsvar med WTO gitt at den har som mål å tilfredsstille ulike u-lands ulike behov knyttet til handel og utvikling og gitt at den bygger på objektive kriterier som har bred internasjonal aksept.

---

⁶ Jf. WTO-dokument WT/DS246/AB/R.

⁷ Fremstillingen tar her utgangspunkt i notat av 13.02.2007 fra Utenriksdepartementets rettsavdeling, levert som et innspill til arbeidsgruppens gjennomgang av GSP-ordningen.

4.4 Utvidelse av ordningen med toll- og kvotefri markedsadgang

Den norske GSP-ordningen er etablert for å bidra til å tilfredsstille utviklingslandenes behov knyttet til utvikling, finanser og handel. Ordningen har gjennomgått en rekke forbedringer gjennom årene slik at den kan bidra på en enda bedre måte til å møte u-landenes behov. Det har vært et særlig viktig mål å bidra til de fattigste landenes utvikling gjennom økt import til Norge fra disse landene, og på det grunnlag ble "null for MUL"-ordningen iverksatt i 2002.

Slik arbeidsgruppen vurderer det har imidlertid "null for MUL"-ordningen ført til urimelig forskjellsbehandling mellom land i Afrika sør for Sahara. Det er bred internasjonal enighet om at disse landene står overfor meget likeartede utfordringer når det gjelder handel og utvikling. Utfordringene er bl.a. knyttet til deres sårbarhet som følge av beskjedne størrelse og ressursbase. En utpreget forskjellsbehandling mellom naboland i Afrika strider også mot målet om å bidra til økt handel og økonomisk integrasjon innenfor regionen, noe som etter arbeidsgruppens vurdering er vesentlig for å skape den utvikling som landene i regionen har behov for.

For å bidra til å tilfredsstille de fattigste landenes behov knyttet til handel og utvikling gjennom økte muligheter for eksport til Norge, mener arbeidsgruppen at det er ønskelig å utvide "null for MUL"-ordningen til flest mulig land i Afrika sør for Sahara. Samtidig bør det unngås å innføre urimelig forskjellsbehandling mellom afrikanske land og like ressursvake og sårbare land i andre deler av verden. Arbeidsgruppen mener derfor det er rimelig, og i samsvar med WTO-regelverket og Ankeorganets vurderinger, å utvide ordningen med toll- og kvotefri adgang for alle varer til det norske markedet til å gjelde alle land som tilfredsstiller bestemte objektive kriterier som er internasjonalt anerkjent, enten landene ligger i Afrika eller ikke.

Et objektivt kriterium som har bred internasjonal aksept når det gjelder å identifisere graden av fattigdom og økonomisk sårbarhet er brutto nasjonalinntekt (BNI) pr. innbygger, slik denne løpende fastsettes for de ulike land av Verdensbanken på grunnlag av den såkalte Atlas-metoden. Dette kriterium legges bl.a. til grunn for DAC-listen (jf. vedlegg i pkt. 8.2). Den nåværende DAC-listen identifiserer "lavinntektsland" som de land som hadde BNI pr. innb. under 825 USD i 2004. En tilleggsfaktor for å fastslå graden av sårbarhet er befolkningsstørrelse. Innbyggertall under 75 mill. er et sårbarhetskriterium som FN legger til grunn for å identifisere hvilke av lavinntektslandene som skal regnes som de minst utviklede land, MUL (jf. vedlegg i pkt. 8.3).

På denne bakgrunn vil arbeidsgruppen foreslå at "null for MUL"-ordningen, dvs. toll- og kvotefri markedsadgang for alle varer, utvides til å gjelde alle lavinntektsland (inkl. alle MUL) med befolkning under 75 mill. innbyggere.

Utvidelsen vil medføre at ordningen i tillegg til de 50 landene i MUL-gruppen vil omfatte følgende 14 lavinntektsland: Elfenbenskysten, Ghana, Kenya, Kamerun, Republikken Kongo (Brazzaville), Zimbabwe, Nicaragua, Moldova, Kirgisistan, Tadsjikistan, Usbekistan, Mongolia, Nordkorea og Papua-Ny-Guinea. Fire lavinntektsland har en svært stor befolkning på mer enn 75 mill. innb.: India, Pakistan, Vietnam og Nigeria. Selv om disse fire landene står overfor ulike situasjoner og utfordringer mener arbeidsgruppen at deres størrelse tilsier at de ikke er like sårbare som de andre lavinntektslandene og følgelig ikke har samme behov knyttet til handel og utvikling.

Dette vil medføre at toll- og kvotefri markedsadgang for alle varer vil gjelde alle land i Afrika sør for Sahara, med unntak for Nigeria som har over 75 mill.innb. samt Gabon, Sør Afrika og Swaziland som er mellominntektsland (jf. nærmere omtale av SACU i neste avsnitt). Dermed fjernes også den forskjellsbehandling som idag finner sted mellom afrikanske naboland som f.eks. Kenya, Tanzania og Uganda innenfor GSP.

Når det gjelder SACU-landene vises det til omtalen i pkt. 4.2, der konklusjonen innebærer at arbeidsgruppen anbefaler at GSP-ordningen fortsatt bør gjelde for SACU-landene, og at mellominntektslandene Botswana og Namibia således fortsatt får toll- og kvotefri markedsadgang til Norge med visse unntak. Det kan reises tvil om denne behandlingen av Botswana og Namibia kan forsvares på grunnlag av "enabling clause" og om det ligger objektive kriterier til grunn. Disse to landene kommer imidlertid fra en situasjon der de hadde status som MUL og var prioriterte samarbeidsland for Norge i utviklingssamarbeidet. De har således alltid fått en behandling på linje med MUL innenfor den norske GSP-ordningen. Det synes høyst urimelig å frata Botswana og Namibia de handelsvilkår de har med dagens ordning. Dersom lavinntektsland i Afrika som Kenya m.fl. blir inkludert i "null for MUL"-ordningen vil også særbehandlingen av Botswana og Namibia bli mindre diskriminerende i forhold til andre land i Afrika.

Det er derfor arbeidsgruppens syn at behandlingen av Botswana og Namibia kan videreføres uten at det er nødvendig å foreta seg noe spesielt i forhold til WTO, i alle fall så lenge ingen av WTOs medlemsland har utfordret Norge i dette spørsmålet.

Konklusjon

Arbeidsgruppen foreslår at dagens ordning for toll- og kvotefri markedsadgang til Norge for alle varer fra alle MUL utvides til å omfatte også de øvrige lavinntektsland med en befolkning under 75 mill. innbyggere.

4.5 Eventuell differensiering blant mellominntektsland

Arbeidsgruppen har ovenfor vurdert det slik at det i GSP er mulig å differensiere mellom ulike grupper av utviklingsland, utover skillet mellom MUL og andre u-land, uten at dette kommer i strid med WTO-regelverket. Da vil det også være på sin plass å vurdere ønskeligheten av ytterligere differensiering utover konklusjonen i pkt.4.4 ovenfor. NUPI har i sin studie foreslått slik ytterligere differensiering mellom lavere og høyere mellominntektsland.

Arbeidsgruppen er av den oppfatning at det ikke er hensiktsmessig å differensiere mellom lavere og høyere mellominntektsland slik at den første gruppen gis bedre preferanser enn den andre. Det er vanskelig å se at de handels- og utviklingsmessige behov for lavere mellominntektsland som Brasil, Colombia, Kina, Thailand og Tunisia skal være vesensforskjellige fra behovene for høyere mellominntektsland som Argentina, Mexico, Sør Afrika, Malaysia og Libanon. Det synes således ikke å være mulig, med utgangspunkt i handels- og utviklingsmessige behov, å rettferdiggjøre bedre preferanser for de førstnevnte enn for de sistnevnte som en rimelig form for forskjellsbehandling.

Hensikten med de forslag som er kommet om slik forskjellsbehandling innenfor gruppen av mellominntektsland synes å være at dette vil kunne legge til rette for ytterligere

tollreduksjoner for landbruksvarer ved at omfanget av markedsåpningen begrenses til lavere mellominntektsland.

Det sentrale spørsmål i de pågående WTO-forhandlingene er økt markedsadgang for landbruksvarer. Enten Doha-runden avsluttes i 2007 eller senere vil sannsynligheten være stor for betydelige generelle tollreduksjoner for landbruksvarer. Blant de land som vil ha størst fordeler av et slikt resultat er mange mellominntektsland. I tillegg vil disse utviklingslandene kunne nyte godt av eksisterende preferansemarginer i GSP-ordningen på toppen av de generelle tollreduksjonene. Arbeidsgruppen er derfor av den oppfatning at det er verken forsvarlig eller hensiktsmessig i den aktuelle situasjonen å foreslå vesentlige økninger i preferansemarginene for mellominntektslandene.

Konklusjon

Arbeidsgruppen vurderer det slik at det ikke er hensiktsmessig å foreta en differensiering innenfor gruppen av mellominntektsland med det formål å gi lavere mellominntektsland bedre preferanser enn høyere mellominntektsland.

4.6 Kriterier for sanksjoner mot enkeltland

For både USA og EU har det vært aktuell politikk å bruke GSP-ordningen for å gi "belønning eller straff" for utviklingslandenes adferd. Man kommer da raskt inn i dilemmaer når det gjelder hvilke kriterier som kan benyttes for å belønne eller straffe. Som redegjort for ovenfor, har WTOs tvisteløsningsorganer slått fast at forskjellsbehandling mellom utviklingsland bare kan aksepteres dersom den er basert på objektive kriterier.

Også for Norges del vil det kunne oppstå situasjoner der det kan være aktuelt å forskjellsbehandle på grunnlag av ønsket eller uønsket adferd, eller som følge av særlige bilaterale relasjoner. Frem til idag er det gitt positiv særbehandling til Botswana og Namibia, idet disse to landene er gitt tilnærmet samme vilkår som MUL selv om de ikke er MUL, noe som kan forklares med disse landenes tidligere status som MUL og som viktige partnerland for Norge i utviklingssamarbeidet. Videre har Norge gitt negativ særbehandling til Myanmar (Burma) som ble utelukket fra GSP-ordningen fra 30. mai 1997 og inntil videre som følge av regimets overgrep og menneskerettighetsbrudd.

Man kan ikke se bort fra at det vil kunne bli spørsmål om å utelukke flere land enn Myanmar fra GSP-ordningen som reaksjon på grove brudd på menneskerettighetene o.l. Arbeidsgruppens grunnholdning er at forskjellsbehandling innenfor den norske GSP-ordningen konsekvent bør baseres på objektive kriterier på grunnlag av DAC-listen samt mulige tilleggselementer, for at ordningen skal være i samsvar med WTO-avtalen. Denne grunnholdning er selvfølgelig også tuftet på et rettferdighetsaspekt. Dersom et land skal utelukkes som ledd i sanksjoner i forbindelse med uakseptabel adferd, må også dette baseres på objektive kriterier. Det eneste kriterium av denne type som arbeidsgruppen kan se er akseptabelt, er at sanksjoner er innført mot landet på grunnlag av et bredt internasjonalt samarbeid, fortrinnsvis på grunnlag av FN-vedtak.

Konklusjon

Dersom et land skal utelukkes fra den norske GSP-ordningen pga. brudd på menneskerettighetene eller lignende, må dette skje på bakgrunn av at internasjonale sanksjoner er innført mot landet fortrinnsvis på grunnlag av FN-vedtak.

5. TOLLPREFERANSER

5.1 Toll på industrivarer

Siden 1995 har det vært en betydelig reduksjon i tollsatsene for industrivarer. Det er flere årsaker til dette. For det første ble de tollsatsene som var bundet i GATT på grunnlag av prinsippet om bestevilkårsbehandling (Most Favoured Nation treatment - MFN) redusert gradvis som en følge av Uruguay-runden og WTO-avtalen fra 1994. For det andre har norske myndigheter gjennomført betydelige autonome kutt.

Norge anvender på den bakgrunn ikke lenger toll på industrivarer og fisk (kap. 25-97 samt kap.3 i tolltariffen) bortsett fra enkelte klær og andre tekstilvarer (begrenset til kap.61, 62 og 63 i tolltariffen).⁸ De tollsatsene Norge har bundet i WTO-avtalen/GATT avviker noe fra de satsene som faktisk anvendes, slik at tollsatsene ikke nødvendigvis er bundet til null i WTO selv om anvendte tollsatser er satt lik null.

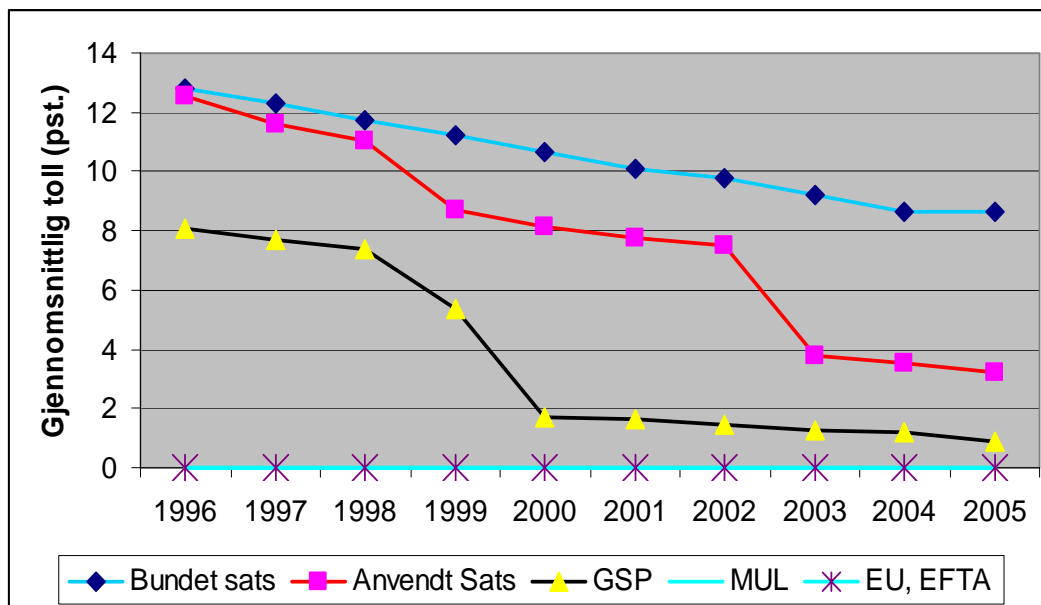
Når en skal vurdere GSP-preferanser for industrivarer er det således kun snakk om klær og andre tekstilvarer. EØS-landene, Sveits og andre land som Norge har inngått handelsavtaler med, samt de minst utviklede land (MUL), har allerede preferanser som innebærer null-toll for alle klær og tekstilvarer. For de ordinære GSP-landene (dvs. u-land som ikke er MUL) innebærer GSP-ordningen i utgangspunktet at alle industriprodukter er tollfrie, inkludert klær og tekstiler. Det gjøres imidlertid unntak for varer iht. en egen unntaksliste (liste 7 i Toll- og avgiftsdirektoratets konsoliderte tekst for GSP-ordningen). Unntakslisten omfatter kun klær og andre tekstilvarer. Unntakslisten er redusert over tid, ikke minst som følge av en omfattende revisjon i 2000 (jf. St.prp. nr. 1 (1999-2000)). Listen omfatter i dag 80 toll-linjer.

Dermed er det de mange land som ikke har handelsavtale med Norge, og som ikke er MUL, som møter tollbarrierer inn til Norge for tekstiler og klær. Flere utviklingsland som Norge ikke har handelsavtaler med (bl.a. Indonesia og Pakistan) har fremmet klare ønsker om fjerning av toll på klær og tekstiler.

I figuren under vises utviklingen i gjennomsnittlig toll på tekstiler og klær for perioden 1996-2005⁹. Bundet sats er den tollsatsen Norge er forpliktet til etter Uruguay-runden og WTO-avtalen av 1994, mens anvendt sats er den tollsats Norge faktisk anvender på MFN-vilkår. Kurven merket GSP viser tollsatsen for ordinære u-land. MUL og EU/EFTA har hatt tollfrihet hele perioden. Som det fremgår av figuren har MULs tollpreferanser i forhold til ordinære GSP-land blitt stadig mindre de senere årene.

⁸ Noen mindre unntak er gjort i kap.35 og 38 av landbruksrelaterte hensyn, som også ligger til grunn for at fiskemel o.l er tollbelagt i kap.23

⁹ Gjennomsnitt gir et korrekt bilde av utviklingen over tid, men en svakhet er at varer av liten økonomisk betydning teller like mye som varer av stor betydning. Hvis "sensitive" varer med høy toll også er de viktigste økonomisk sett vil et rent gjennomsnitt undervurdere tollbelastningen. For eksempel gir handelsvektet gjennomsnitt en tollbelastning for u-land i 2005 på 4,35 pst., mot 0,86 pst. med rent gjennomsnitt.

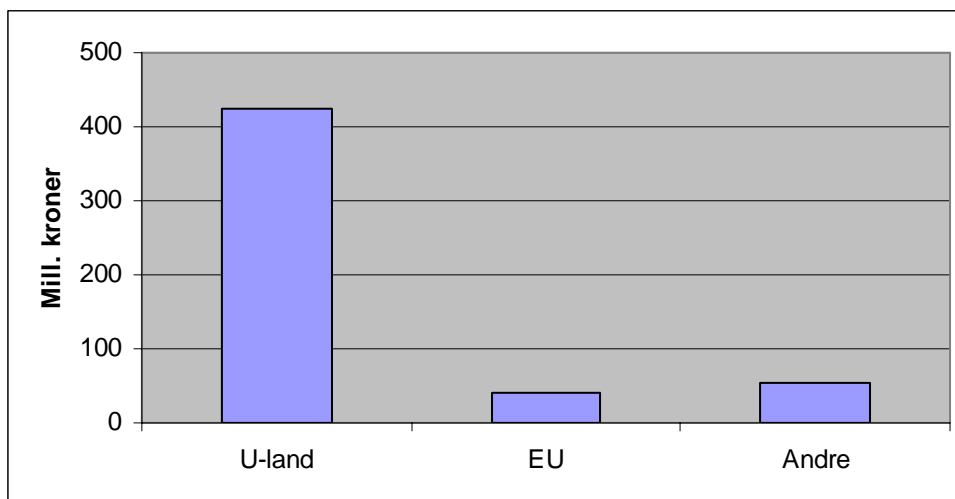
Figur 1. Gjennomsnittlig tollsats for tekstiler og klær (HS kapittel 50-63). Pst.
Kilde: NUPI

De klær og andre tekstilvarer det gjenstår toll for, klassifiseres i kap. 61, 62 og 63 i tolltariffen. Mht. andre tekstilvarer enn klær dreier det seg om ferdige tekstilvarer som håndklær, duker og gardiner. Tollsatsene på klær varierer mellom 10,7 pst. og 5,9 pst., mens satsene for andre tekstilvarer varierer mellom 13,7 pst. og 5,6 pst.

Under pkt.8.1. følger vedlagt en tabell som oppsummerer hvilke industrivarer som fremdeles er tollbelagt. I tabellen er det samtidig markert med fete typer hvilke varenummer som er unntatt fra den ordinære GSP-ordningen (dvs. varer som inngår i den ordinære GSP-ordningens unntaksliste).

Til tross for GSP-ordningen, stod utviklingslandene for over 80 pst. av tollinntektene fra industrivarer i 2005, jf. figur 2. Dette skyldes at det må betales full toll på import fra u-land som ikke er MUL, deriblant Kina, av klær og tekstiler som inngår i den nevnte unntakslisten. Noe toll pålegges også import fra MUL (hvorav Bangladesh er den dominerende handelspartneren) til tross for at disse landene har tollfri markedsadgang for alle varer. Dette kan skyldes at det foreligger forhold som medfører at GSP-vilkårene ikke er blitt oppfylt. Dette kan bl.a. skyldes opprinnelsesreglene, som det kan være vanskelig å innfri eller tungvint å håndtere.

Fjerning av all toll på industrivarer vil stille alle land likt, og dermed også stille alle u-landene likt med bl.a. EU-landene, samtidig som både GSP-ordningen og opprinnelsesreglene blir overflødige på industrivareområdet, forutsatt at eksporten går til Norge. Dersom varer skal reeksporteres fra Norge til et tredjeland vil det fortsatt kunne være behov for å følge opprinnelsesreglene.

Figur 2. Deklarert toll for industrivarer i 2005. Mill. kroner

Å fjerne gjenværende toll på klær og andre tekstilvarer medfører at MUL-landenes tollpreferanser undergraves i forhold til en del andre land (såkalt ”preferanse-erosjon”). Konkurransforholdet mellom MUL-landene og ordinære u-land samt enkelte i-land vil endre seg til MUL-landenes disfavør. Størrelsen på et eventuelt tap for MUL som følge av preferanseerosjon er rimeligvis knyttet til hvor gode preferanser MUL-landene har. Jo mindre preferansmargin, jo mindre blir tapet som følge av preferanseerosjon. I forhold til i-landene i EU/EFTA samt land Norge/EFTA har handelsavtaler med har forøvrig MUL ingen preferanse slik at det der ikke er rom for preferanseerosjon..

Som redegjort for ovenfor, ligger dagens tollsatser på klær og tekstiler mellom 5,6 og 13,7 pst. Så lave tollsatser tilsier at MUL-landene ikke vil lide store tap hvis de mister det resterende av sine preferanser på dette området. Samtidig vil en avvikling av all gjenværende toll for disse varene kunne medføre at de administrative kostnadene knyttet til bruken av GSP-ordningen blir redusert, bl.a. som følge av opprinnelsesreglene faller bort (jf. presisering i pkt.6.1). Dette vil motvirke deler av tapet ved preferanseerosjonen. Erfaringene med avtagende preferansmarginene de senere årene, og muligheten for at noe av GSP-gevinsten tilfaller importøren snarere enn eksportøren, er med på å underbygge denne konklusjonen. Bangladesh er det eneste MUL-land som har kles- og tekstileksport av en viss betydning til Norge, og er et klart eksempel i så måte. En gjennomgang NUPI har gjort viser at Bangladesh har økt sin eksport til Norge betydelig til tross for reduserte preferanser. Årsaken kan være at preferansene har hatt størst betydning ved i utgangspunktet å skape gode vilkår for solide og langsiktige forretningsforbindelser, og at de har mindre betydning når slike forbindelser er godt etablert.

Fjerning av all gjenværende industritoll har vært en aktuell problemstilling gjennom en årrekke, og er omtalt som ønskelig i en rekke meldinger og proposisjoner til Stortinget. Avvikling av toll har vært ansett som ønskelig både av hensyn til utviklingslandene og av hensyn til utviklingen i norsk økonomi.

Til støtte for det syn at gjenværende toll bør avvikles har det vært pekt på at toll normalt fører til økte produksjonskostnader for det hjemlige næringsliv, samt dyrere varer til forbrukerne. Videre hemmer toll den økonomiske gevinsten ved handel knyttet til utnyttelse av et lands relative fortrinn i produksjon av varer og tjenester, og begrenser mulighetene for å utnytte

stordriftsfordeler, spesialisering og spredning av risiko. I tillegg har små- og mellomstore bedrifter kostnader forbundet med administrasjon av toll- og opprinnelsesregler. Forskjeller i tollsatser på ulike varer innebærer dessuten at det har økonomisk betydning hvilket varenummer i tolltariffen en vare er gruppert under, noe som kan gi insentiv til mindre rasjonelle tilpasninger.

I forhold til u-landenes interesse av at tollbarrierene bygges ned har hovedargumentene vært at landene da gis større sjanse til å utnytte sine relative fordeler i produksjon av varer, samt at reduserte administrative hinder gjør det enklere å eksportere varer til Norge. Fjerning av gjenværende industritoll vil innebære at utviklingsland som ikke har handelsavtaler med Norge og ikke er MUL får samme handelsvilkår som EØS og land Norge har handelsavtaler med. De fordeler som bl.a. de 27 i-landene i EU idag har i forhold til mange u-land blir m.a.o. fjernet. Land som har bedt Norge fjerne tekstil-tollen, for eksempel Indonesia og Pakistan, vil få oppfylt sitt ønske om tollfrihet. Opprinnelsesregler blir i praksis delvis overflødige når all toll og forskjellsbehandling fjernes, noe som vil innebære en forenkling av handelen til fordel for både MUL og andre u-land.

Begrunnelsen for å opprettholde toll på enkelte klær og tekstilvarer har vært knyttet til den norske tekstil- og konfeksjonsindustriens behov for beskyttelse. Arbeidsgruppen har forståelse for at noen få utsatte fabrikker i Norge frykter virkningen av fjerning av gjenværende tollbeskyttelse. Norsk teko-industris muligheter til å hevde seg i den svært harde konkurransen er imidlertid også avhengig av andre faktorer enn tollbeskyttelse, men bortfall av nåværende tollbeskyttelse vil likevel utvilsomt kunne ha negativ effekt.

Informasjon fra Norsk Industri viser at dagens unntaksliste i GSP-ordningen, jf. tabell vedlagt under pkt.8.1, ikke er helt i overensstemmende med teko-industris angivelse av behov for tollbeskyttelse. Unntakslisten omfatter ikke HS-numrene 61.15, 61.17, 62.03, 62.04 og 63.03 som det angis beskyttelsesbehov for, og det er således i dagens GSP-ordning null-toll for alle disse varene fra alle utviklingsland. Det er ikke aktuelt å gjeninnføre toll for disse vareslagene. Samtidig omfatter unntakslisten varekategorier som Norsk Industri ikke har oppgitt beskyttelsesbehov for.

Eventuell avvikling av industritollen vil medføre et betydelig bortfall av tollinntekter for staten. Påløpte inntekter fra industritoll kan anslås til om lag 600 mill. kroner i 2007, mens de bokførte inntektene kan anslås til om lag 550 mill. kroner. Statens inntekter på dette området stammer i hovedsak fra toll betalt i forbindelse med import fra u-land, deriblant Kina. I 2005 sto Kina for omlag 60 pst. av deklartert toll fra u-land.

Norge legger økende vekt på å fremforhandle nye handelsavtaler gjennom EFTA eller bilateralt. Kina og India er særlig høyt prioriterte land, men også andre land er aktuelle. Norge har interesse av slike avtaler for å forbedre markedsadgangen for norsk eksport. Etersom Norge allerede, med unntak for landbruksvarer, har små handelshindringer, kan potensielle partnerland ha begrenset interesse av å inngå handelsavtaler med Norge. Bedre markedsadgang for klær og andre tekstilvarer er imidlertid av stor interesse i flere land, og ensidig avvikling av gjenværende toll på klær og tekstiler svekker deres interesse for handelsavtaler med Norge ytterligere. Det svekker derfor Norges muligheter for å få gode handelsavtaler med andre land dersom all gjenværende toll for industrivarer fjernes.

Det må imidlertid påpekes at selv om potensielle partnere for handelsavtaler med Norge skulle bli stilt overfor en situasjon der Norge ensidig har gjort vedtak om tollfrihet for alle

klær og tekstilvarer, så vil de likevel gjennom frihandelsavtaler kunne oppnå en bindende forpliktelse om tollfrihet fra norsk side, noe som har en klar egenverdi.

I stedet for ensidig avvikling av all gjenværende industritoll kan Norge alternativt forbedre GSP-vilkårene. Arbeidsgruppen har vurdert muligheten for at unntakslisten for industrivarer bare skal gjelde høyere mellominntektsland (36 land og territorier iht. DAC-listen) samt lavinntekts- og lavere mellominntektsland som har befolkning over 75 mill. innbyggere. En slik ordning vil omfatte alle land på det afrikanske kontinentet med unntak av Nigeria (på grunn av befolkningens størrelse) samt Botswana, Gabon, Libya og Sør-Afrika (på grunn av gjennomsnittsinntekt). Botswana og Sør-Afrika har imidlertid tollfrihet for tekstiler i handelavtalen mellom EFTA og SACU. Gabon og Libya vil i så fall stå igjen som de eneste land i Afrika med toll på klær og tekstiler iht. GSP-ordningens unntaksliste.

Det er imidlertid problematiske sider ved et slikt alternativ, sett fra et systemisk synspunkt. For det første innebærer det at man differensierer mellom ulike utviklingsland på ulike måter avhengig av om det dreier seg om tekstilvarer eller landbruksvarer. For det andre innebærer det at lavere mellominntektsland gis bedre markedsadgang enn enkelte lavinntektsland.

Konklusjon

Arbeidsgruppen erkjenner at det finnes ulike argumenter for og imot ulike alternativer når det gjelder spørsmålet om forbedret markedsadgang for klær og andre tekstilvarer. På den bakgrunn har arbeidsgruppen trukket den konklusjon at den ikke vil fremme spesifikke forslag eller bestemte anbefalinger på dette området. Den utvidelse av ordningen med toll- og kvotefri markedsadgang for alle varer som foreslås i pkt.4.4 vil imidlertid også gjelde klær og tekstiler fra de lavinntektsland ordningen forelås utvidet til.

5.2 Toll på landbruksvarer

Norge importerte i 2005 landbruksvarer for ca. 23,5 mrd. kroner. Av dette utgjorde import fra utviklingsland 4,8 mrd. kroner, eller om lag 20 pst. Verdien av den årlige importen av landbruksvarer har økt med 6,4 mrd. fra 2000 til 2005, noe som tilsvarer en økning på 37 pst. I samme periode har importverdien fra u-land økt med ca. 28 pst.

Når det gjelder import av landbruksvarer fra utviklingsland totalt sett, er de viktigste varene, målt i importverdi i 2005, soyabønner (736 mill.kroner), kaffe (556 mill.kroner), bananer (473 mill.kroner), fryst storfekjøtt (121 mill.kroner), mel av oljeholdig frø (117 mill.kroner) og vin (112 mill.kroner).

Importen av landbruksvarer fra de minst utviklede landene samt mellominntektslandene Namibia og Botswana, dvs. de land som har toll- og kvotefri markedsadgang innenfor GSP-ordningen, beløp seg til 225 mill. kroner i 2005, som tilsvarer mindre enn en pst. av samlet import av landbruksvarer. Ser man bort fra Botswana og Namibia, utgjorde importen fra de 50 minst utviklede landene (MUL) omtrent en halv pst. av samlet landbruksimport.

Importen fra MUL besto hovedsaklig av blomster, kaffe, melasse og tobakk, med blomster som det klart viktigste vareslaget. Blomstene, hvorav roser utgjør 95 – 100 pst., har sin opprinnelse særlig i Tanzania men også i Etiopia, Uganda og Zambia.

Fra Botswana og Namibia består importen av landbruksvarer i hovedsak av storfekjøtt. Ca. 60 pst. av Norges totale import av storfekjøtt kommer fra disse to landene.

De minst utviklede land kan eksportere sine landbruksvarer til Norge tollfritt og uten kvotebegrensninger. Det samme gjelder Botswana og Namibia med noen begrensninger. MUL-landenes eksportmuligheter er imidlertid sterkt begrenset av at de har dårlig infrastruktur og at de ikke klarer å produsere i tilstrekkelige mengder til å kunne konkurrere på verdensmarkedet.

I tillegg skaper krav til standarder for mattrygghet m.m. gjennom sanitære tiltak knyttet til dyr og planter (SPS – sanitary and phytosanitary measures) særlige utfordringer for MUL-landene, som har store problemer med å oppfylle SPS-kravene. SPS-kravene kan oppleves som en handelsbarriere, særlig for MUL, men også for øvrige utviklingsland. Like fullt er en god del av u-landene i stand til å eksportere varer av tilstrekkelig kvalitet til å tilfredsstille SPS-kravene til Norge.

For utviklingsland som ikke er MUL, også omtalt som ordinære GSP-land, legger GSP-ordningen til rette for mer import fra u-land på bekostning av i-land gjennom preferensielle tollsats på landbruksvarer.

Samtidig er det en overordnet målsetting for Norge å opprettholde en levedyktig jordbruksproduksjon over hele landet basert på de varene som best kan produseres i Norge. Et styrende element i norsk landbrukspolitik har derfor vært at en skal opprettholde et sterkt importvern for sentrale norske jordbruksprodukter.

Av den grunn er tollreduksjonene i GSP for jordbruksvarer differensiert slik at det gis store tollreduksjoner for lite sensitive produkter og mindre tollreduksjoner for sensitive jordbruksprodukter.

I utgangspunktet er tollsatsen null overfor alle land for 36 pst. av samlet antall landbruksvarer i tolltariffen. Ordinære GSP-land har i tillegg fullt tollfritak for 18 pst. av toll-linjene for landbruksvarer. Dermed har ordinære GSP-land nulltoll for totalt 54 pst. av toll-linjene for landbruksvarer.

GSP-tollsatsen er 85-100 pst. av den til enhver tid anvendte tollsats (også hvis denne midlertidig er administrativt nedsatt) for mer enn 40 pst. av toll-linjene for landbruksvarer. For de få gjenstående landbruksvarene er GSP-satsen stort sett 50 pst. av anvendt sats.

For de ordinære GSP-landene gis det således fullt tollfritak bl.a. for enkelte planter og blomster, for en del frosne, hermetiserte og tørkede varer og for matoljer og fruktsafer, og også for mange friske grønnsaker og frukter – men da ofte kun for begrensede perioder av året. Tollfritak gis også for noen få kjøttvarer innenfor mindre kvoter. For en del bearbejdede landbruksvarer gis det tollfritak for industrielementet, noe som for eksempel gjelder pasta-produkter.

50 pst. tollreduksjon gis for bl.a. soyaolje og margarin. For andre varer gis det 15 pst. tollreduksjon, noe som for eksempel gjelder avskårne blomster som tulipaner og roser, poteter, og periodevis også mange andre grønnsaker, frukter og fruktprodukter. 10 pst. tollreduksjon gis bl.a. for de viktigste kjøttslagene innenfor de globale kvoter som er gitt i WTO, og for korn- og melprodukter og forstoffer.

For mer enn 40 pst. av landbruksvarene, inkludert alle sensitive varer og mange av de varer som utviklingslandene har best forutsetninger for å eksportere, gis det m.a.o. en meget beskjeden preferanse til de ordinære GSP-landene. Gjennomsnittlig tollsats under GSP ligger i området 62-90 pst., mens tollsatsen på de mest sensitive varene ligger vesentlig høyere, og gjennomgående så høyt at GSP-preferansene ikke har noen innvirkning på mulighetene for å importere fra utviklingsland. Importvernet er spesielt sterkt for kjøtt, meieriprodukter, korn og kraftfor.

Særlig sensitive varer, først og fremst kjøttvarer, korn, mel og forstoffer, er gjenstand for et system for importovervåking og sikkerhetsmekanisme innenfor GSP-ordningen, særlig med tanke på kontroll med ordningen for toll- og kvotefri markedsadgang for de minst utviklede land. Systemet innebærer at importvernet kan bli gjeninnført dersom importen fra utviklingslandene truer handelsbalansen, og innebærer at importører må søke på forhånd, innenfor visse tidsfrister, om å få adgang til å importere. Så langt har sikkerhetsmekanismen ikke blitt brukt. Denne overvåkings- og sikkerhetsordningen omtales nærmere i pkt. 6.3, der det konkluderes med å foreta visse endringer i ordningen.

I de pågående WTO-forhandlingene i Doharunden er ytterligere åpning av handelen med landbruksvarer det sentrale spørsmålet. Dette stiller norsk landbruk overfor store utfordringer. En ny WTO-avtale vil med stor sikkerhet medføre ytterligere økning i importen av landbruksvarer, fra dagens nivå der Norge allerede importerer omlag halvparten av de landbruksvarer som konsumeres.

Tollpreferanser innenfor GSP-ordningen må til enhver tid tilpasses de tollreduksjoner som man måtte bli enige om i WTO. Norge står fritt til å foreta slike tilpasninger til enhver tid ettersom GSP-ordningen er en ensidig ordning som ikke innebærer folkerettslig bindende forpliktelser.

Norge har i ulike sammenhenger sagt seg rede til fortsatt reform av landbruket og landbrukspolitikken, og til ytterligere åpning av handelen med landbruksvarer. Det er et grunnleggende hensyn at en slik åpning av handelen i første rekke skal komme utviklingslandene, og særlig de fattigste blant dem, til gode, slik at disse kan få et substansielt bidrag til sin økonomiske vekst gjennom økt deltakelse i internasjonal handel. Dette er også et vesentlig element når det gjelder å gi reelt innhold til omtalen av de pågående WTO-forhandlingene som en "utviklingsrunde", under det offisielle navnet "Doha Development Agenda". Det vises forøvrig til omtale i pkt.3.3 av den plass GSP har fått i forhandlingene.

Arbeidsgruppen vil på denne bakgrunn foreslå en forbedring av tollpreferansene for landbruksvarer innenfor GSP-ordningen. Forbedring av tollpreferansene kan skje på flere måter.

MUL-gruppen har allerede toll- og kvotefri markedsadgang. Denne "null for MUL"-ordningen bør etter arbeidsgruppens mening utvides til å gjelde også for de "nest-fattigste" landene, nærmere bestemt alle de lavinntektsland som kan anses som spesielt sårbare etter bestemte, objektive kriterier.

På den ene siden synes det rimelig at lavinntektsland i Afrika som for eksempel Kenya kan nyte godt av de samme vilkår som andre lavinntektsland i Afrika som tilhører MUL-gruppen, som for eksempel Tanzania og Uganda. For arbeidsgruppen fremstår det generelt som

naturlig at landene i Afrika sør for Sahara og nord for Sør-Afrika behandles likt, så langt dette er mulig i forhold til gjeldende internasjonale regler. Samsvar med internasjonale regler synes imidlertid også å forutsette at tilsvarende fattige og sårbare land i andre verdensdeler behandles på samme måte.

På den andre siden synes det ikke naturlig at store lavinntektsland som er mindre sårbare og som til dels opplever en betydelig økonomisk vekst, som India og Vietnam, tilstås de samme preferansevilkår som MUL-gruppen. Et av sårbarhetskriteriene som ligger til grunn for FNs definisjon av MUL er befolkningsstørrelse. Innbyggertallet må være under 75 mill. for å tilhøre MUL-gruppen. Det synes naturlig å benytte dette kriteriet også i denne sammenheng for å begrense toll- og kvotefri markedsadgang til de landene som har størst utviklings- og handelsmessige behov for slik markedsåpning.

Arbeidsgruppen vil følgelig foreslå å utvide dagens ”null for MUL”-ordning til alle lavinntektsland med en befolkning under 75 mill.innb. Det vises forøvrig til omtalen av samme spørsmålsstilling i kap.4, hvor også de systemiske aspekter drøftes nærmere.

Når det gjelder de mer ressurssterke mellominntektslandene finnes det en rekke land med stort potensiale for å eksportere landbruksvarer. Også disse landene vil åpenbart ha interesse av forbedret markedsadgang for sine landbruksvarer. Deres handel- og utviklingsmessige behov er imidlertid gjennomgående av en helt annen karakter enn de ressursvake lavinntektslandenes behov.

Når det gjelder gruppen av mellominntektsland er arbeidsgruppen av den oppfatning at det ikke er hensiktsmessig å skille mellom lavere og høyere mellominntektsland slik at den første gruppen gis bedre preferanser enn den andre, som foreslått i NUPI's studie (jf. pkt. 3.5 og pkt. 4.5). Det er vanskelig å se at de handels- og utviklingsmessige behov for lavere mellominntektsland som Brasil, Colombia, Kina, Thailand og Tunisia skal være vesensforskjellige fra behovene for høyere mellominntektsland som Argentina, Uruguay, Sør-Afrika, Malaysia og Libanon, og dermed rettferdiggjøre bedre preferanser for de førstnevnte.

Det er allerede påpekt at det sentrale spørsmål i de pågående WTO-forhandlingene er økt markedsadgang for landbruksvarer. Enten Doha-runden avsluttes i 2007 eller senere, vil sannsynligheten være stor for betydelige generelle tollreduksjoner for landbruksvarer. Blant de land som vil ha størst fordeler av et slikt resultat er mange mellominntektsland. I tillegg vil disse utviklingslandene kunne nyte godt av eksisterende preferansemarginer i GSP-ordningen på toppen av de generelle tollreduksjonene. Arbeidsgruppen er derfor av den oppfatning at det er verken forsvarlig eller hensiktsmessig i den aktuelle situasjonen å foreslå vesentlige økninger i preferansemarginene for mellominntektslandene.

Like fullt, som et begrenset tiltak for å oppnå en viss vridning av importen fra i-land til mellominntektslandene i u-landsgruppen vil imidlertid arbeidsgruppen foreslå at preferansene for alle ordinære GSP-land økes med 20 prosentpoeng innenfor Norges minsteadgangskvoter i WTO¹⁰. Dette vil medføre at alle u-land som ikke er inkludert i ”null for MUL”-ordningen får en økt preferanse innenfor kvotene på bekostning av industrilandene. Det innebærer at for eksempel storfekjøtt fra Brasil, som i dag får en reduksjon på 10 pst. i forhold til anvendt toll, nå vil få en tollreduksjon på 30 pst.

¹⁰ Minsteadgangskvotene i WTO er gjengitt i vedlegg 8.6

Det vil samtidig være av interesse å få et klarere bilde av om de preferanser u-land får gjennom den ordinære GSP-ordningen, faktisk gir bedre grunnlag for eksport til Norge, både ved ordinære og administrativt nedsatte tollsatser, eller om det er andre elementer som i større grad påvirker mulighetene for økt eksport både fra land med null toll og ordinære u-land. Dette bør utredes nærmere (jf. også pkt. 7.3).

Konklusjon

Arbeidsgruppens utgangspunkt er dels at det er et overordnet mål å kunne videreføre et levedyktig norsk landbruk, dels at det er av stor betydning å kunne bidra til økt import av landbruksprodukter fra utviklingsland, og spesielt fra de mest ressursvake landene. Etter arbeidsgruppens oppfatning er dette to hensyn som kan forenes på en positiv måte.

Arbeidsgruppen foreslår med det utgangspunkt å utvide ordningen med toll- og kvotefri markedsadgang (dagens ”null for MUL”-ordning) til de mest sårbare lavinntektslandene. En slik utvidelse vil ivareta handels- og utviklingsmessige behov hos flere lavinntektsland enn hittil, og vil fjerne urimelig og uhensiktsmessig forskjellsbehandling mellom MUL og andre lavinntektsland i Afrika. Arbeidsgruppen vil samtidig foreslå en begrenset forbedring i preferansevilkårene for mellominntektslandene samt de største lavinntektslandene ved at GSP-preferansene økes med 20 prosentpoeng innenfor Norges minsteadgangskvoter i WTO.

Det bør utredes nærmere hvordan bl.a infrastruktur, standardkrav/matvaresikkerhet, tollsatser og markedsføring gir muligheter og begrensinger for økt import fra u-landene. Det vil da være av spesiell interesse å vurdere de varenumrene der u-landene har potensiale til å eksportere til Norge. Finansdepartementets representant mener at en i tillegg bør utrede om det kan være mulig å kutte i tollsatsene på landbruksvarer, og eventuelt hvor mye, uten at dette rammer norsk landbruksproduksjon.

I Kambodsja og de andre minst utviklede landene er jordbruk en viktig inntektskilde for store deler av befolkningen. (Foto: Norad)

6. ADMINISTRATIVE FORHOLD

6.1 Opprinnelsesreglene

Opprinnelsesreglene for GSP-ordningen foreligger i Toll- og avgiftsdirektoratets konsoliderte GSP-tekst i form av gjengivelse av Finans- og tolldepartementets forskrift (nr.158) av 20. februar 1998 (jf. også tolltariffens innledende bestemmelser § 2 nr 3 fjerde ledd og stortings- og regjeringsvedtak ved etableringen av GSP-ordningen i 1971).

Til tross for at import fra MUL er tollfri utgjorde toll på import fra MUL 27 millioner kroner i 2003. For MUL-gruppen er tollinntektene knyttet til import av klær hovedsakelig fra Bangladesh og Kambodsja. Årsaken til at det i praksis ikke innvilges full tollfrihet for MUL er sannsynligvis at produktene ikke tilfredsstillere opprinnelsesreglene, dvs. at graden av bearbeiding i MUL er for liten til at produktene får status som MUL-import. I Kambodsjas tilfelle er forøvrig GSP-ordningen heller ikke iverksatt foreløpig (jf. pkt.7.1).

Selv om opprinnelsesregler er en nødvendig del av et preferansesystem, bør ikke disse reglene utformes så stramt at MUL i praksis ikke får nytte av preferanseordningen. Imidlertid finnes det i dagens regler en mulighet for unntak fra reglene for de minst utviklede GSP-land (§ 11 "Dispensasjoner"). Hittil har kun Laos benyttet seg av denne muligheten.

Det er gjennomgående enklere å fastslå opprinnelse for landbruksvarer enn for klær og andre tekstilvarer. På den annen side er imidlertid reglene noe mer restriktive innenfor landbruksområdet, da hovedregelen er at varene "i sin helhet" skal være produsert i det landet som tollpreferanser gis til. På tekstilområdet kreves som regel at varen skal ha gjennomgått to produksjonsprosesser for å få preferansestatus. For alle varer fra u-land kreves at varene skal transporteres "direkte" til importlandet. Omlasting og midlertidig lagring i andre land er tillatt, men ikke bearbeidelse eller foredling i et transitland da dette innebærer at man mister kontrollen og at tollpreferanser i realiteten kan gis til mellomliggende industriland som foretar ytterligere foredling av aktuelle varer.

Arbeidsgruppen har på generelt grunnlag vurdert om opprinnelsesreglene bør gjennomgås med sikte på en liberalisering. Arbeidsgruppen er imidlertid kommet til at dette vil være problematisk i denne omgang. Det skyldes to forhold:

- Norske opprinnelsesregler og regler for opprinnelsesbevis er harmonisert med opprinnelsesreglene i EU og EFTA-landene (Sveits) med sikte på at varestrømmene mellom de europeiske land skal kunne gå så effektivt som mulig. Dette muliggjør også at innsatsvarer både fra EU, Sveits og Norge kan nyttes i en produksjonsprosess i et u-land, og at varer fra u-land enkelt kan passere grenser innenfor Europa. Det er lite rom for avvik i ett lands regler før EU-EFTA-samarbeidet kompliseres på dette området. EU er i ferd med å gjennomgå opprinnelsesreglene i sin GSP-ordning, og det synes naturlig å følge denne gjennomgangen før man foretar endringer på norsk (og sveitsisk) side.
- Opprinnelsesreglene er problematiske først og fremst når det gjelder klær og tekstiler, da det på dette området ofte importeres stoffer o.l for videre bearbeiding. Det er imidlertid adgang til å gi dispensasjon fra dette kravet. Arbeidsgruppen er ikke kommet til enighet om hvordan man skal forholde seg til forslag om å avvikle gjenværende toll på klær og tekstiler, jf. pkt. 5.1. Ett av alternativene som fremlegges er imidlertid å avvikle tollene. Dersom dette forslaget får tilslutning og blir

gjennomført, faller behovet for opprinnelsesregler – og opprinnelsesbevis - bort for disse varene i de tilfeller hvor varene sendes direkte til Norge, og skal forbli i Norge. Dersom slike varer kommer inn til Norge via en grossist med tollager et EU-land eller Sveits, vil det imidlertid fortsatt være behov for opprinnelsesregler og opprinnelsesbevis. Det samme vil gjelde dersom en norsk vareeier ønsker å videreselge slik varer til hhv EU eller Sveits.

På ett punkt i opprinnelsesreglene ser imidlertid arbeidsgruppen en mulighet til en forenkling som kan være av praktisk betydning. Det gjelder reglene for opprinnelsesbevis i forskriftens §16. I utgangspunktet skal et produkts GSP-opprinnelse ved innførsel til Norge dokumenteres ved fremleggelse av et "formular A" utstedt av eksportøren i et GSP-land. for å være gyldig må formularet være attestert av de kompetente myndigheter i GSP-landet. Det er ikke vanskelig å forestille seg at det her lett kan oppstå forsinkelser og komplikasjoner av ulike slag. §16 (sammen med §22) tillater imidlertid at GSP-opprinnelsen dokumenteres med en fakturaerklæring fra eksportøren, uten attestering fra myndighetene i GSP-landet, dersom verdien av varesendingen ikke overstiger 25 000 kroner. Ved økning av dette maksimumsbeløpet fra 25 000 til 100 000 kroner vil man trolig forenkle prosedyrene vesentlig for mange eksportører.

Konklusjon

Opprinnelsesreglene i GSP-ordningen bør i hovedsak beholdes uendret inntil videre. En eventuell avvikling av gjenværende toll på klær og tekstiler vil gjøre at behovet for opprinnelsesregler og opprinnelsesbevis for disse varene reduseres. Behovet faller bort i de tilfeller varene importeres direkte til Norge, og ikke via et tollager i EU eller Sveits som ofte er tilfelle, og skal forbli i Norge. I tilfeller hvor varer innføres til Norge via tollager i EU eller Sveits, eller eventuelt skal reeksporteres fra tollager i Norge til de nevnte land, vil det imidlertid fortsatt være behov for opprinnelsesregler og opprinnelsesbevis, slik at de som skal eksportere sine varer kan utstede såkalte "erstatningssertifikater". Like fullt vil man ved avvikling av tekstiltollen redusere behovet for forenkling av opprinnelsesreglene noe. Norske myndigheter forutsettes imidlertid å følge gjennomgangen av opprinnelsesreglene i EU's GSP-ordning med sikte på å bidra til at eventuelle endringer i de felles europeiske opprinnelsesreglene blir best mulig tilpasset utviklingslandenes behov.

Det foreslås like fullt at det foretas en endring i §16 i opprinnelsesforskriften slik at et produkts GSP-opprinnelse kan dokumenteres ved en fakturaerklæring fra eksportøren dersom verdien av vareforsendelsen ikke overstiger 100 000 kroner (mot 25 000 kroner i dag). Det må imidlertid påpekes at dersom man benytter den forenklete ordning med fakturaerklæringer kan det iht. avtale med EU ikke utstedes "erstatningssertifikater". Dette gjelder både ved innførsel til Norge fra EU og motsatt.

6.2 Kvoter og kvoteadministrasjon

Importen av landbruksvarer baseres delvis på toll-kvoter, der import til en bestemt tollsats kan foregå inntil en bestemt mengde er nådd. Som følge av Uruguay-runden forpliktet Norge seg til ca. 300 kvoter i WTO. Idag gjenstår i praksis 59 av disse kvotene, hvorav ca halvparten har null-toll mens den andre halvparten har redusert toll. I 2004 ble 40 av de 59 kvotene fordelt gjennom auksjon.

De fleste av kvotene er såkalte "current access"-kvoter basert på eksisterende markedsadgang samt videreføring av historiske importkvoter. 14 av kvotene, jf. vedlegg i pkt. 8.6, er såkalte "minimum access"-kvoter som fastsetter en minste markedsadgang beregnet som en andel av totalt nasjonalt konsum i perioden 1986-88. Disse kvotene er etablert for å tilfredsstille kravet fra Uruguay-runden/WTO-avtalen om et minimum av markedsadgang. 19 kvoter er etablert spesielt for import fra EU (under handelsavtalen). 8 kvoter, jf. vedlegg i pkt.8.7, gjelder spesielt for GSP-ordningen. For alle GSP-kvotene gjelder null-toll innenfor kvoten. Det finnes for øvrig et særskilt importregime for korn og oljefrø, med målpriser og en særlig rolle for Felleskjøpet som markedsregulator (- når det gjelder importbehov i lys av kornhøsten i Norge osv.). Kvotene for korn og oljefrø auksjoneres tre ganger i året, og tollsatsene innenfor kvotene tilpasses fra gang til gang. Felleskjøpets ulike avdelinger står selv for ca. 2/3 av importen. Utnyttelsesgraden har vært høy for EU-kvotenes del, og ganske høy også for WTO-kvotene.

De åtte GSP-kvotene er lite brukt, med ett unntak. For fire av de åtte GSP-kvotene, hvorav tre gjelder grønnsaker, var utnyttelsesgraden mindre enn 20 prosent i 2005. Prisen for disse kvotene er følgelig null eller tilnærmet null. Unntaket er honningkvoten, der utnyttelsesgraden er 100 prosent. Honning kan i utgangspunktet importeres toll- og kvotefritt fra MUL. MUL-importen vanskeliggjøres imidlertid fordi SPS-kravene relatert til mattrygghet viser seg vanskelige å oppfylle. Det betales derfor en relativt høy pris for kvoter som gir anledning til å importere fra ordinære GSP-land (mellominntektsland).

Auksjoneringen av GSP-kvoter gir staten en inntekt på ca. 2 mill.kr pr. år, mens WTO-kvotene ga en inntekt på 37 mill.kr. i 2005. Flere importører har vist til at auksjonssystemet skaper uforutsigbarhet ved at de ikke er sikret et årlig fast importkvantum. Samtidig er dette det mest rettfærdige fordelingsystem fordi alle importører behandles likt. Et slikt system bidrar også til mindre markedsforstyrrelser enn andre fordelingsystemer.

For Botswana og Namibia, som nyter godt av "null for MUL" med visse unntak, finnes det en egen ordning for import av kjøtt. 2700 tonn storfekjøtt kan importeres tollfritt fra disse to landene hvert år før en sikkerhetsmekanisme trer i kraft, og dette kvantumet vil bli økt med 500 tonn som følge av handelsavtalen EFTA-SACU (som trolig vil tre i kraft i 2007). Denne ordningen er attraktiv for importørene, som i prinsippet blir behandlet i forhold til hvem som kommer først i køen. Botswana og Namibia benytter seg av en agent i London for å administrere dette. Enkelte importører har klaget over at de ikke slipper til pga. en monopol-lignende situasjon preget av etablerte forbindelser mellom de få aktuelle eksportørene og importørene.

Arbeidsgruppen sitter igjen med det inntrykk at de fleste kvoteordningene fungerer rimelig bra. Imidlertid er det påfallende at de fleste GSP-kvotene blir lite brukt til tross for at det gjelder nulltoll innenfor kvoten og kvoteprisen er lav. Blant annet av den grunn ser arbeidsgruppen det som lite formålstjenlig å foreta en vurdering av endringer og eventuell utvidelse av kvoteordningene i GSP. Her kan det også vises til at NUPI i sin studie foreslår å avvikle bruken av tollkvoter i GSP (jf. pkt.2.5).

Arbeidsgruppen har lagt særlig vekt på å forbedre preferansevilkårene for de "nest fattigste" landene i tillegg til MUL, og har i pkt. 4.4 og 5.2 foreslått å utvide ordningen med toll- og kvotefri markedsadgang til 14 lavinntektsland i tillegg til de 50 minst utviklede land. Utvidede kvoter i GSP vil, ved gjennomføring av dette forslaget, ikke være av relevans for

disse 64 særlig utsatte landene, og vil i tillegg redusere verdien av toll- og kvotefri markedsadgang for dem ved at rikere utviklingsland får forbedret sine vilkår.

Konklusjon

Arbeidsgruppen ser det ikke som hensiktsmessig å foreslå endringer i kvoteordningene innenfor GSP-ordningen.

6.3 Sikkerhets- og overvåkningsmekanismer

I samsvar med Stortingets vedtak og Finansdepartementets delegering iverksatte Toll- og avgiftsdirektoratet (TAD) den 30. juni 1995, dvs. i forbindelse med iverksettelsen av WTO-avtalen, en forskrift (nr. 627) som etablerte en ordning for importtak, overvåking og lisensiering av GSP-varer ved innførsel til Norge (jf. også tolltariffens innledende bestemmelser § 2 nr. 3 femte ledd).

Overvåkningsordningen ble iverksatt grunnet norske myndigheters ønske om å kunne følge med på importmengdene av enkelte spesielt sensitive varer innen landbrukssektoren samtidig som den fysiske importen av disse varene kan gå uten særskilte hindringer. Hensikten er at dersom importen av disse sensitive varene overstiger visse referanserammer og dermed vil kunne virke markedsforstyrrende, kan norske myndigheter iverksette særskilte tiltak - for eksempel stans i utstedelse av GSP-importtillatelse. Hva som skal til for å virke markedsforstyrrende er ikke klart definert, men blir bestemt av norske myndigheter etter en helhetsvurdering.

Overvåkningsordningen for landbruksvarer fungerer slik at norske importører av de sensitive varene på forhånd må søke om GSP-importtillatelse for de aktuelle mengder for at GSP-tollpreferanse senere skal kunne beregnes/innrømmes ved den fysiske innførselen og fortollingen. Selv om slike importtillatelse blir gitt automatisk, vil myndighetene på et tidlig tidspunkt få varsel om hvorvidt forestående importer eventuelt vil være i slike mengder at de kan ha en markedsforstyrrende effekt.

Den opprinnelige overvåkningsordningen ble administrert av TAD, og de varer som er omfattet av denne er ført opp i liste 6A i TADs konsoliderte GSP-tekst.

Overvåkningsordningen ble utvidet i forbindelse med etablering av "null for MUL" - ordningen i 2002. Det ble da etablert et system administrert av Statens landbruksforvaltning (SLF) som gjelder varer med opprinnelse i MUL og som tilfredsstillere kriteriene for toll- og kvotefri innførsel til Norge. Varer som er gjenstand for SLFs overvåkningssystem er ført opp i liste 6B i TADs konsoliderte GSP-tekst.

TADs og SLFs overvåkningssystemer har hittil aldri medført at det er blitt innført særskilte tiltak for å begrense importen.

Arbeidsgruppen er av den oppfatning at de etablerte overvåkningssystemene er overdimensjonerte. At importørene må søke om GSP-importtillatelse på forhånd fremstår som et klart kompliserende og dermed handelshindrende tiltak. Videre vurderer arbeidsgruppen det slik at det er uhenksom og unødvendig komplisert, ikke minst sett fra norske myndigheters perspektiv, at overvåkningsordningen er delt i to og administreres av to ulike offentlige etater.

I lys av beskyttelsesbehovet for norsk landbruk og særtrekkene ved markedet for landbruksprodukter mener arbeidsgruppen at det kan være ønskelig å følge importutviklingen løpende, og at man vil kunne innføre mottiltak dersom det observeres dramatisk importøkning som vil påføre norske bønder stor skade. Erfaring viser imidlertid at det ikke er behov for en ordning med forhåndsutstedelse av importtillatelser for de varer som inngår i liste 6A i TADs konsoliderte GSP-tekst. Importutviklingen kan for disse varer følges løpende på grunnlag av TADs importstatistikk i TVINN-databasen.

For å unngå den kompliserte delingen av overvåkningsordningen mellom TAD og SLF er det etter arbeidsgruppens mening ønskelig at SLF overtar administrasjonen av hele ordningen. TAD må i så fall være ansvarlig for å finne en tilfredsstillende ordning for løpende overføring av importdata fra TVINN-basen til SLF. SLF vil som tidligere på bakgrunn av mottatt informasjon vurdere om det kan være nødvendig å iverksette tiltak i henhold til sikkerhetsmekanismen. Deres vurdering vil bli oversendt Landbruks- og matdepartementet som igjen vil drøfte med berørte departementer hvilke tiltak som skal iverksettes.

Konklusjon

Arbeidsgruppen foreslår på denne bakgrunn at de to forskiftene om overvåkning og sikkerhetsmekanisme, fastsatt av TAD og LMD, endres og samles i en enkelt forskrift administrert av Statens landbruksforvaltning (SLF). Forskriftsendringen må innebære at krav om forhåndssøknad om GSP-importtillatelse for varer i TADs tidligere forskrift (liste 6A) fjernes. På det grunnlag vil ordningen bestå i SLFs løpende observasjon av faktisk import på grunnlag av importstatistikk fra TADs TVINN-system. Sikkerhetsmekanismen i form av importstans utløses på grunnlag av gjeldende kriterier ved faktisk observasjon av importøkning som setter markedsbalansen i fare.

6.4 Kravene til iverksettelse av GSP-ordningen

For å kunne oppnå preferansetoll-behandling for varer fra et utviklingsland, er det en forutsetning at den norske GSP-ordningen er iverksatt for vedkommende land. Før slik iverksettelse kan finne sted kreves at vedkommende land har oppfylt de nødvendige vilkår om notifikasjon av landets kompetente myndigheter og stempelavtrykk m.m. iht. §29 i forskriften om opprinnelsesregler for GSP-ordningen.

GSP-behandling kan dessuten bare gis for varer som følges av korrekt opprinnelsesbevis som er attestert av den autoriserte myndighet i det aktuelle GSP-landet. Det forutsetter at norske tollmyndigheters informasjon om kompetent myndighet og stempelavtrykk holdes oppdatert til enhver tid gjennom notifiseringer av endringer fra det aktuelle GSP-landet.

Den norske GSP-ordningen er trådt i kraft for kun 92 av de 157 land og territorier ordningen gjelder for pr. 2006. Ordningen er iverksatt for kun 27 av de 50 landene i MUL-gruppen (- samt for Myanmar som har oppfylt kravene, men som er utelukket). Det er da naturlig å spørre om kravene for iverksettelse er for kompliserte og dermed vanskelige å oppfylle.

Arbeidsgruppens vurdering er imidlertid at kravene til iverksettelse ikke kan være særlig annerledes. Årsaken til manglende iverksettelse er trolig først og fremst at importen har vært så ubetydelig at det har vært manglende interesse for ordningen. Likevel er det en utfordring

å få iverksatt GSP-ordningen for flere land, og særlig for land i MUL-gruppen. Dette vil kreve en annen type tiltak enn lettelser i de gjeldende kravene. Slike tiltak drøftes i pkt.7.1.

Konklusjon

Det synes ikke å være grunn til å endre kravene til iverksettelse.

Norge og Namibia har sammen bidratt til en god utvikling i Namibias fiskerier og fiskeeksport. Over 50.000 mennesker jobber i industrien. (Foto: Norad)

7. TILTAK FOR ØKT BRUK AV GSP-ORDNINGEN

7.1 Tiltak for å fremme iverksettelse

Som påpekt i pkt.6.4 er GSP-ordningen iverksatt for 92 av de 157 land og territorier som ordningen gjelder for iht. Toll- og avgiftsdirektoratets konsoliderte GSP-oversikt.

Av de 50 MUL-landene er GSP og dermed "null for MUL"-ordningen iverksatt for 27 land (samt for Myanmar som imidlertid er utelukket). Riktig nok har de fleste av de 22 MUL som ordningen ikke er iverksatt for relativt perifere forbindelser med Norge, men i denne gruppen finnes også f.eks. Kambodsja og Mauritania som er av de MUL som har størst eksport til Norge (jf. pkt.3.2 samt tabell i pkt. 8.5).

Av de ordinære GSP-land, dvs. 107 land og territorier som ikke er MUL, er GSP-ordningen iverksatt for 61 land. Blant de 46 som ordningen ikke er iverksatt for finnes en rekke øyer/territorier som arbeidsgruppen ovenfor (i pkt.5.1) foreslår å ta ut av GSP-ordningen. Men GSP-ordningen er heller ikke iverksatt for land som Kongo (Br.), Nigeria, Seychellene, Libya, Syria eller Belize.

Det bør, slik arbeidsgruppen ser det, være et mål at GSP-ordningen skal være i kraft for samtlige land ordningen gjelder for. Det gjelder også land der handelen idag er ubetydelig. Skulle det plutselig bli aktuelt å eksportere et vareparti til Norge bør preferansene være tilgjengelige umiddelbart, uten at man må ta nye initiativ for å få dette på plass.

Selv om GSP-ordningen i utgangspunktet er blitt iverksatt for for et land, kan det like fullt være et problem at det aktuelle landet ikke sørger for å notifikere endringer, og at innførsel til Norge dermed kan bli avvist fordi dokumentasjonen som følger et vareparti ikke inneholder stempler og opprinnelsesbevis i samsvar med den informasjon norske tollmyndigheter besitter. Slike situasjoner bør unngås.

Etter arbeidsgruppens oppfatning bør det derfor gjøres et kontinuerlig arbeid fra norsk side for å påse at notifikasjonsforpliktelsene gjennomføres og at GSP-ordningen til enhver tid er i kraft. Dette kan best foregå i regi av utenriksstasjonene. UD bør derfor instruere de utenriksstasjonene som har ansvar for land som GSP-ordningen ikke er iverksatt for om aktiv oppfølging av landenes oppfyllelse av de formelle krav gjennom innsending av stempelavtrykk m.m. Initiativ kan tas i 2007 med det mål at alle land skal innfri kravene i løpet av 2008. Stasjonene må samtidig bes om å påse at alle GSP-landene løpende foretar notifikasjon av endringer for å unngå avvisning ved tollbehandling i Norge.

Dette bør ikke være et engangsinitiativ fra stasjonenes side, men bør følges opp kontinuerlig over tid. UD og Toll- og avgiftsdirektoratet (TAD) kan legge til rette for slik oppfølging ved med jevne mellomrom å sende ut informasjon om iverksettelse samt stempelavtrykk o.l. for verifisering.

Konklusjon

Utenriksstasjonene gis ansvar for aktiv oppfølging av iverksettelse og notifikering av endringer i de GSP-landene de har ansvar for, med det mål at GSP-ordningen skal være iverksatt for alle GSP-land innen utgangen av 2008. Deretter følges dette opp med årlige

kontaktinitiativ overfor de nasjonale myndigheter for å sjekke at nødvendige notifikasjoner er foretatt. Dette inkluderes i UD's "huskeliste" for stasjonene.

7.2 Informasjonstiltak

Formålet med at GSP-ordningen skal være i kraft for alle GSP-land til enhver tid er selvfølgelig at ordningen skal bli brukt mer aktivt, slik at preferansene gir grunnlag for økt u-landsimport til Norge.

Etter arbeidsgruppens mening er det da også nødvendig med en forsterket innsats for å gjøre GSP-ordningen kjent og tilgjengelig for eksportører i utviklingslandene, og spesielt i de minst utviklede land som har særlig gode preferanser for sine landbruksvarer.

Følgende tiltak foreslås:

- Når utenriksstasjonene foretar en årlig sjekk av oppfølgingen av notifikasjonsforpliktelsene (jf. pkt. 7.1), kombineres dette med å formidle informasjon til myndighetene om GSP-ordningen og om eksportmulighetene til Norge. Et delmål ved slike informasjonsfremstøt er å unngå sammenblanding med EUs ordning, som ofte forekommer.
- I lys av erfaringene fra slike initiativ fra stasjonenes kan det vurderes informasjonsfremstøt i utvalgte land med utsendt personale fra TAD. Målgrupper for slike fremstøt bør være både myndigheter og næringsliv. Man kan for eksempel ta sikte på at tolleksperter gjennomfører informasjonsbesøk i fem land innen juli 2008. Deretter evalueres erfaringene med sikte på å gjennomføre en årlig runde til fem land i fortsettelsen.
- For å understøtte slike informasjonsfremstøt fra stasjonene og TAD, og for generelt å forbedre informasjonen om GSP-ordningen, oppgraderes presentasjonen av TADs konsoliderte GSP-tekst både på internett og i papirversjon, både på norsk og engelsk. En slik oppgradering innebærer bl.a. at internettsversjonen på en enda bedre måte enn i dag linkes opp mot ulike nettsider og -portaler, som UD's, NHD's, NORAD's, WTO's, ITC's og UNCTAD's internettsider samt utenriksstasjonenes nettsider på Norgespportalen. Slik oppgradering bør kunne gjennomføres i løpet av 2007.
- Det bør videre utarbeides en kortfattet informasjonsbrosjyre på flere språk, som bl.a. kan benyttes ved henvendelser til utenriksstasjonene og andre myndigheter, og ved stasjonenes besøk hos myndighetene samt informasjonsfremstøt overfor næringslivet. Målet bør være at en slik brosjyre foreligger innen utgangen av 2007, og dermed kan sendes utenriksstasjonene i tilslutning til instruks om å besøke og følge opp nasjonale myndigheter og næringsliv.
- Brosjyre og annen relevant informasjon bør vurderes utsendt fra stasjonene med jevne mellomrom til utvalgte målgrupper både pr. e-post og papirpost. Samtidig bør også annet relevant informasjonsmateriale benyttes aktivt, som brosjyren "Exporting to Scandinavia. A Guide for Exporters from Developing Countries" utgitt av Norad og skandinaviske samarbeidspartnere.
- Tolltariffen i papirversjon bygges ut til å omfatte GSP-tollsatsene, i likhet med nettversjonen. Papirversjonen bør kunne foreligge pr. 1. januar 2008 og kan vurderes fordelt til nasjonale myndigheter i GSP-land i forbindelse med stasjonenes og TADs fremstøt.

- Informasjonsfremstøt i utvalgte land med TAD-personale bør også omfatte oppfølging, kontroll og verifikasjon av GSP-landenes praksis mht. kvaliteten på tolldeklarasjon og opprinnelsespapirer.

Konklusjon

Informasjonstiltak gjennomføres i samsvar med kulepunktene ovenfor.

7.3 GSP og handelsrettet utviklingssamarbeid

Preferansene i GSP-ordningen bør kunne stimulere til økt u-landsimport til Norge. Men særlig for de fattigste landene kreves det andre virkemidler for å skape positiv utvikling i utenrikshandelen som kan bidra til økonomisk vekst og velferd.

Som del av det internasjonale fokus på handelsrettet utviklingssamarbeid ("Aid for Trade") vil Utenriksdepartementet i samarbeid med Norad og i konsultasjon med andre aktører utarbeide en handlingsplan. Formålet vil først og fremst være å styrke de fattigste landenes evne til å delta i internasjonal handel på det generelle plan, bl.a. ved å styrke deres "supply-side capacity" i tråd med særlig de afrikanske landenes prioriteringer.

Tilrettelegging for eksport spesifikt til Norge bør også inngå i denne satsingen, og det forutsettes at handlingsplanen vil inneholde tiltak som bidrar til best mulig utnyttelse av de muligheter som ligger i GSP-ordningen, særlig for de land som er omfattet av ordningen med toll- og kvotefri markedsadgang.

I det videre arbeid med å fremme u-landenes eksport til Norge vil det kunne være nyttig å foreta en utredning av u-landenes muligheter og begrensinger når det gjelder eksport til det norske markedet. Hensikten vil være å identifisere mer konkret de vareslag u-landene har størst potensiale for å eksportere til Norge, og hvilke betingelser som må oppfylles for å muliggjøre import av disse varene når det gjelder nivå på tollsatsene, infrastruktur, standarder/matsikkerhet og markedsføring

Konklusjon

Målsettingen om at GSP-ordningens muligheter skal utnyttes best mulig må følges opp med konkrete tiltak i den handlingsplan for handelsrettet utviklingssamarbeid som skal utarbeides i løpet av første halvår 2007.

GSP-gjennomgangen følges opp med en utredning av u-landenes muligheter og begrensinger når det gjelder eksport til det norske markedet, for å identifisere mer konkret de vareslag u-landene har størst potensiale for å eksportere til Norge og hvilke betingelser som påvirker importen av disse varene når det gjelder bl.a. infrastruktur, standarder/matsikkerhet, nivå på tollsatsene og markedsføring.

8. VEDLEGG

Som vedlegg følger:

1. Liste over de industrivarer som Norge fortsatt anvender toll på, med angivelse av hvilke av disse varene som er oppført i GSP-ordningens unntaksliste (dvs. varer det ikke gis ordinær GSP-preferansetoll for).
2. OECDs DAC-liste - liste over land som er godkjente mottakere av offisiell utviklingshjelp (etablert av OECDs utviklingskomite (DAC)).
3. FN's MUL-liste: Kriterier og data for identifisering av de minst utviklede land (utdrag fra rapport fra FNs komite for utviklingspolitikk 2006).
4. WTO's "Enabling clause" (beslutning av partene til GATT fra 1979 som gir generell hjemmel til å etablere GSP-ordninger).
5. Statistikk for norsk vareimport fra utviklingsland for årene 2000-05 (total import fra hvert enkelt u-land, som er gruppert i samsvar med DAC-listen).
6. WTO-kvoter og deres utnyttelse.
7. GSP-kvotene og deres utnyttelse.

Kan Kinas sterke eksportvekst bidra til en god fremtid for disse to jentene? Norges import fra Kina har økt fra nær null på begynnelsen av 90-tallet til over 20.000.000.000 kroner i 2005. (Foto: Norad)

8.1 Tollpliktige industrivarer

De varenumrene som er unntatt fra GSP-ordningen (dvs. de varene der ulandene må betale ordinær toll) er merket med uthevet skrift

KAP.61		KLÆR OG TILBEHØR TIL KLÆR, AV TRIKOTASJE	
Nr ²	Vareslag		Tollsats
61.01	Frakk, jakker mm. for herrer eller gutter.....		10,7%
61.02	Frakker, jakker, kåper med mer. for damer eller piker.....		10,7%
61.03	Dresser, blazere, bukser mm. for herrer eller gutter.....		10,7%
61.04	Drakter, blazere, kjoler, skjørt, bukser mm. for damer eller piker.....		10,7%
61.05	Skjorter av trikotasje, for herrer eller gutter.....		10,7%
61.06	Bluser, skjorter og skjortebluser av trikotasje, for damer eller piker.....		10,7%
61.07	Undertøy og nattøy for herrer eller gutter...		10,7%
ex 61.08	Undertøy og nattøy for damer eller piker...		10,7%
61.09	T-skjorter, singleter og andre undertrøyer..		10,7%
61.10	Gensere, jumpere mm.....		10,7%
61.11	Babyklær og tilbehør dertil.....		7,0% og 10,7%
61.12	Treningstøy og badetøy.....		5,9% og 10,7%
61.13	Klær framstilt av impregnerte tekstilstoffer, gummierte tekstilstoffer, mm.....		5,9% og 10,7%
61.14	Andre klær av trikotasje.....		10,7%
61.15	Strømpebukser, strømper, sokker mm.....		Fri, 5,9% og 10,7%
61.16	Hansker, vanter og votter.....		Fri, 5,9% og 7,0%
61.17	Annet ferdig tilbehør til klær, av trikotasje; deler til klær eller deler til tilbehør til klær, av trikotasje.....		5,9% og 10,7%

² ex indikerer at kun deler av tollposisjonen er unntatt fra GSP-ordningen

KAP.62		KLÆR OG TILBEHØR TIL KLÆR, UNNTATT TRIKOTASJE	
nr	Vareslag		Tollsats
62.01	Frakker, jakker mm. for herrer eller gutter..		10,7%
62.02	Frakker, jakker, kåper mm. damer eller piker.....		10,7%
62.03	Dresser, blazere, bukser, mm. for herrer eller gutter.....		10,7%
62.04	Drakter, blazere, kjoler, skjørt, bukser, mm. for damer eller piker.....		10,7%
62.05	Skjorter for herrer eller gutter.....		10,7%
62.06	Bluser, skjorter og skjortebluser, for damer eller piker.....		10,7%
62.07	Singleter, undertøy, nattøy, mm. for herrer eller gutter.....		10,7%
62.08	Singleter, undertrøyer, nattøy, mm. damer eller piker.....		6,9%
62.09	Babyklær og tilbehør dertil.....		6,9% og 10,7%
62.10	Klær framstilt av filt, fiberduk mm.....		6,9% og 10,7%
62.11	Treningstøy og adetøy.....		10,7%
62.12	Bysteholdere, hofteholdere, korsetter, mm.....		6,9%
62.13	Lømmetørklær.....		5,6%
62.14	Sjal, skjerf, halstørklær, mantiljer, slør og liknende varer.....		5,9%
62.15	Slips og liknende varer.....		6,6%
62.16	Hansker, vanter og votter.....		6,4% og 10,7%
62.17	Annet ferdig tilbehør til klær.....		6,4% og 10,7%

KAP.63   **ANDRE FERDIGE TEKSTILVARER; SETT; BRUKTE KLÆR OG ANDRE BRUKTE TEKSTILVARER, FILLER**

Nr ²	Vareslag		Tollsats
63.01	Tepper og pledd.....		11,2%
ex 63.02	Sengelinnnet, dekketøy, toalett- og kjøkkenhåndklær og liknende.....		7,0%, 10,7%, 12,0%, 13,0% og 13,7%
63.03	Gardiner (herunder draperier) og rullegardiner; gardinkapper og sengeforheng.....		5,6%, 10,7% og 13,7%

² ex indikerer at kun deler av tollposisjonen er unntatt fra GSP-ordningen

DAC List of ODA Recipients
Effective from 2006 for reporting on 2005, 2006 and 2007

Least Developed Countries	Other Low Income Countries (per capita GNI < \$825 in 2004)	Lower Middle Income Countries and Territories (per capita GNI \$826-\$3 255 in 2004)	Upper Middle Income Countries and Territories (per capita GNI \$3 256-\$10 065 in 2004)
Afghanistan	Cameroon	Albania	▪ Anguilla
Angola	Congo, Rep.	Algeria	Antigua and Barbuda
Bangladesh	Côte d'Ivoire	Armenia	Argentina
Benin	Ghana	Azerbaijan	Barbados
Bhutan	India	Belarus	Belize
Burkina Faso	Kenya	Bolivia	Botswana
Burundi	Korea, Dem.Rep.	Bosnia and Herzegovina	Chile
Cambodia	Kyrgyz Rep.	Brazil	Cook Islands
Cape Verde	Moldova	China	Costa Rica
Central African Rep.	Mongolia	Colombia	Croatia
Chad	Nicaragua	Cuba	Dominica
Comoros	Nigeria	Dominican Republic	Gabon
Congo, Dem. Rep.	Pakistan	Ecuador	Grenada
Djibouti	Papua New Guinea	Egypt	Lebanon
Equatorial Guinea	Tajikistan	El Salvador	Libya
Eritrea	Uzbekistan	Fiji	Malaysia
Ethiopia	Viet Nam	Georgia	Mauritius
Gambia	Zimbabwe	Guatemala	▪ Mayotte
Guinea		Guyana	Mexico
Guinea-Bissau		Honduras	▪ Montserrat
Haiti		Indonesia	Nauru
Kiribati		Iran	Oman
Laos		Iraq	Palau
Lesotho		Jamaica	Panama
Liberia		Jordan	Saudi Arabia (1)
Madagascar		Kazakhstan	Seychelles
Malawi		Macedonia, Former Yugoslav Republic of	South Africa
Maldives		Marshall Islands	▪ St. Helena
Mali		Micronesia, Fed. States	St. Kitts-Nevis
Mauritania		Morocco	St. Lucia
Mozambique		Namibia	St. Vincent & Grenadines
Myanmar		Niue	Trinidad & Tobago
Nepal		Palestinian Adm. Areas	Turkey
Niger		Paraguay	▪ Turks & Caicos Islands
Rwanda		Peru	Uruguay
Samoa		Philippines	Venezuela
Sao Tome & Principe		Serbia & Montenegro	
Senegal		Sri Lanka	
Sierra Leone		Suriname	
Solomon Islands		Swaziland	
Somalia		Syria	
Sudan		Thailand	
Tanzania		▪ Tokelau	
Timor-Leste		Tonga	
Togo		Tunisia	
Tuvalu		Turkmenistan	
Uganda		Ukraine	
Vanuatu		▪ Wallis & Futuna	
Yemen			
Zambia			

▪ Territory.

(1) Saudi Arabia passed the high income country threshold in 2004. In accordance with the DAC rules for revision of this List, it will graduate from the List in 2008 if it remains a high income country in 2005 and 2006. Its net ODA receipts from DAC Members were USD 9.9 million in 2003 and USD 9.0 million (preliminary) in 2004.

8.3 FN's MUL-liste: Kriterier og data for å identifisere de minst utviklede land

Følgende er utdrag fra rapport E/2006/33 fra FNs komite for utviklingspolitikk til FNs økonomiske og sosiale råd (ECOSOC):

B. Criteria for the identification of the least developed countries in the 2006 review

1. Gross national income per capita

9. The list of countries to which the criteria for identifying the least developed countries were applied during the 2006 review comprised least developed countries and developing countries classified by the World Bank as low-income countries in one of the years from 2002 to 2004. As a result, 65 countries were retained for consideration during the review: the 50 least developed countries and 15 other low-income countries which are currently not classified as least developed countries (see table below).

10. The threshold for inclusion was calculated at \$745, a three-year (2002-2004) average GNI per capita of the low-income threshold established by the World Bank, based on the World Bank Atlas method.⁷ The threshold for graduation was set at \$900, or about 20 per cent above the threshold for inclusion, in order to effectively prevent graduating countries subsequently returning to the category owing to short-term declines in their GNI per capita caused by exogenous shocks,⁸ or exchange rate variations.

2. Human assets index

11. In line with the modifications proposed by the Committee at its seventh session, the HAI used is a combination of four indicators, two for health and nutrition and two for education: (a) the percentage of population undernourished; (b) the mortality rate for children aged five years or under; (c) the gross secondary school enrolment ratio; and (d) the adult literacy rate.

⁵ See *Official Records of the Economic and Social Council, 2005, Supplement No. 13 (E/2005/33)*.

⁶ Ibid.

⁷ The World Bank thresholds for low-income countries during these three years were \$755, \$745 and \$735, respectively.

⁸ See note 5.

Least developed and other low-income countries: criteria used in determining eligibility for least developed country status

			<i>Population 2004 (millions)</i>	<i>Per capita gross national income (United States dollars)</i>	<i>Human assets index</i>	<i>Economic vulnerability index</i>
LI	L	Afghanistan	29.9	122	11.5	60.3
LI	L	Angola	15.9	823	28.8	43.4
LI	L	Bangladesh	141.8	403	50.1	25.8
LI	L	Benin	8.4	450	39.9	52.0
LI	L	Bhutan	2.2	690	44.4	46.6
LI	L	Burkina Faso	13.2	303	24.6	46.7
LI	L	Burundi	7.5	90	20.1	59.9
LI	L	Cambodia	14.1	303	46.0	52.3
LI		Cameroon	16.3	667	46.7	33.1
	L	Cape Verde	0.5	1 487	82.1	57.9
LI	L	Central African Republic	4.0	277	27.3	50.8
LI	L	Chad	9.7	237	22.2	62.8
LI	L	Comoros	0.8	450	37.8	63.6
LI		Congo	4.0	680	52.5	49.6
LI		Côte d'Ivoire	18.2	683	41.0	33.5
LI		Democratic People's Republic of Korea	22.5	508	70.3	40.2
LI	L	Democratic Republic of the Congo	57.5	103	21.2	42.6
	L	Djibouti	0.8	943	44.7	60.2
LI	L	Equatorial Guinea	0.5	3 393	55.6	70.7
LI	L	Eritrea	4.4	163	34.1	64.0
LI	L	Ethiopia	77.4	100	26.6	39.3
LI	L	Gambia	1.5	277	41.5	55.7
LI		Ghana	22.1	323	56.2	41.5
LI	L	Guinea	9.4	433	36.2	34.6
LI	L	Guinea-Bissau	1.6	143	25.6	66.2
LI	L	Haiti	8.5	410	38.5	56.8
LI		India	1 103.4	543	59.1	19.1
LI		Indonesia	222.8	970	80.0	24.8
LI		Kenya	34.3	407	50.6	24.2
	L	Kiribati	0.1	917	90.5	84.3
LI	L	Lao People's Democratic Republic	5.9	350	54.0	57.9
LI	L	Lesotho	1.8	623	61.2	50.5
LI	L	Liberia	3.3	117	28.9	68.0

			Population 2004 (millions)	Per capita gross national income (United States dollars)	Human assets index	Economic vulnerability index
LI	L	Madagascar	18.6	273	41.6	41.6
LI	L	Malawi	12.9	163	40.5	48.8
	L	Maldives	0.3	2 320	81.9	50.5
LI	L	Mali	13.5	300	21.5	42.6
LI	L	Mauritania	3.1	403	46.4	40.6
LI		Mongolia	2.6	497	76.8	46.7
LI	L	Mozambique	19.8	220	25.6	43.6
LI	L	Myanmar	50.5	167	68.4	42.2
LI	L	Nepal	27.1	243	56.0	37.4
LI		Nicaragua	5.5	757	69.8	43.9
LI	L	Niger	14.0	203	12.7	50.0
LI		Nigeria	131.5	347	50.0	44.8
LI		Pakistan	157.9	537	46.2	25.7
LI		Papua New Guinea	5.9	527	54.1	44.2
LI	L	Rwanda	9.0	220	33.8	59.3
	L	Samoa	0.2	1 597	90.4	64.7
LI	L	Sao Tome and Principe	0.2	333	63.6	58.2
LI	L	Senegal	11.7	557	38.8	41.8
LI	L	Sierra Leone	5.5	190	15.7	63.7
LI	L	Solomon Islands	0.5	557	70.6	56.9
LI	L	Somalia	8.2	193	5.4	68.4
LI	L	Sudan	36.2	463	49.0	49.9
LI	L	Timor-Leste	0.9	467	55.3	65.2
LI	L	Togo	6.1	323	46.0	45.8
	L	Tuvalu	0.01	1 267	89.7	91.9
LI	L	Uganda	28.8	253	49.0	47.4
LI	L	United Republic of Tanzania	38.3	313	32.8	34.1
	L	Vanuatu	0.2	1 187	66.0	64.3
LI		Viet Nam	84.2	487	80.1	35.7
LI	L	Yemen	21.0	523	48.3	42.1
LI	L	Zambia	11.7	390	35.2	46.2
LI		Zimbabwe	13.0	430	53.0	47.9

Note: LI: low-income country; L: least developed country.

The thresholds for inclusion in the list of least developed countries are population less than 75 million; per capita gross national income (GNI) less than \$745; human assets index (HAI) less than 58; and economic vulnerability index

(EVI) greater than 42. A country must meet all the criteria. Thresholds for graduation from the list of least developed countries are: per capita GNI greater than \$900; HAI greater than 64; and EVI less than 38. A country must meet at least two criteria to be eligible for graduation.

Figures in boldface type indicate a graduation criterion that has been met by a least developed country.

12. As agreed in previous reviews, the HAI threshold for inclusion is the value of the index between the third and fourth quartiles of the values for the 65 countries. As in the 2003 review, the threshold for graduation was established at 10 per cent above the inclusion threshold. Thus, the threshold for inclusion in the list of least developed countries is an HAI value of 58 and the threshold for graduation is 64.

3. Economic vulnerability index

13. The EVI reflects the risk posed to a country's development by exogenous shocks, the impact of which depends on the magnitude of the shocks, and on structural characteristics that determine the extent to which the country would be affected by such shocks. In line with the modifications proposed by the Committee at its seventh session, the EVI is a combination of seven indicators: (a) population size; (b) remoteness; (c) merchandise export concentration; (d) share of agriculture, forestry and fisheries in gross domestic product; (e) homelessness owing to natural disasters; (f) instability of agricultural production; and (g) instability of exports of goods and services.⁹

14. In keeping with the previous reviews, the EVI threshold for inclusion is the value of the index between the third and fourth quartiles of the values for the 65 countries. As in the case of the HAI, the Committee applied a difference of 10 percent between thresholds for inclusion and graduation. The threshold for inclusion in the list of least developed countries is 42 and the threshold for graduation is 38.

C. Eligibility for inclusion and graduation

15. The 2006 review of least developed countries was conducted by the Committee in line with the general principles for the identification of least developed countries as described in section A of the present chapter and based on the threshold levels set out in section B.

1. Countries to be considered for inclusion

16. The Committee identified three low-income countries — the Congo, Papua New Guinea and Zimbabwe — that meet all three criteria for inclusion in the list of least developed countries.

17. The Committee found that Papua New Guinea and Zimbabwe were eligible for inclusion. Those two countries had experienced a long period of stagnation and/or decline in their GNI per capita. Not only had they been for many years low-income countries with a low level of human capital, but they also currently met the EVI threshold for inclusion. The present HAI and EVI scores revealed, moreover, that they faced similar levels of severe structural handicaps to growth: when the two indices were averaged,

---

⁹ Ibid.

the scores for the two countries were the same.

18. The Committee noted that the Congo also met all three criteria for inclusion. However, the Committee reiterated that the decline of that country, which was an oil exporter, was associated with civil war, and was considered to be a temporary rather than a structural phenomenon. In the last few years, there had been some positive developments in the country, which had brought the Congo close to the low/middle-income threshold, suggesting that it was on the path to economic recovery.¹¹

19. The Committee noted that, among the other 12 low-income developing countries which were not least developed countries, 6 met the HAI threshold for inclusion in the list of least developed countries, while 3 met the EVI threshold for inclusion. Nigeria met the thresholds for inclusion on both HAI and EVI, but was not eligible for inclusion in the list owing to its large population (131.5 million).

---

¹¹ IMF Country Report No. 04/231, “Republic of Congo: Selected Issues and Statistical Appendix”, August 2004.

8.4 WTO's "Enabling Clause": Regelverket som tillater GSP

DIFFERENTIAL AND MORE FAVOURABLE TREATMENT RECIPROCITY AND FULLER PARTICIPATION OF DEVELOPING COUNTRIES

*Decision of 28 November 1979
(L/4903)*

Following negotiations within the framework of the Multilateral Trade Negotiations, the CONTRACTING PARTIES *decide* as follows:

1. Notwithstanding the provisions of Article I of the General Agreement, contracting parties may accord differential and more favourable treatment to developing countries¹, without according such treatment to other contracting parties.
2. The provisions of paragraph 1 apply to the following:²
  - (a) Preferential tariff treatment accorded by developed contracting parties to products originating in developing countries in accordance with the Generalized System of Preferences,³
  - (b) Differential and more favourable treatment with respect to the provisions of the General Agreement concerning non-tariff measures governed by the provisions of instruments multilaterally negotiated under the auspices of the GATT;
  - (c) Regional or global arrangements entered into amongst less-developed contracting parties for the mutual reduction or elimination of tariffs and, in accordance with criteria or conditions which may be prescribed by the CONTRACTING PARTIES, for the mutual reduction or elimination of non-tariff measures, on products imported from one another;
  - (d) Special treatment on the least developed among the developing countries in the context of any general or specific measures in favour of developing countries.
3. Any differential and more favourable treatment provided under this clause:

¹The words "developing countries" as used in this text are to be understood to refer also to developing territories.

²It would remain open for the CONTRACTING PARTIES to consider on an *ad hoc* basis under the GATT provisions for joint action any proposals for differential and more favourable treatment not falling within the scope of this paragraph.

³As described in the Decision of the CONTRACTING PARTIES of 25 June 1971, relating to the establishment of "generalized, non-reciprocal and non discriminatory preferences beneficial to the developing countries" (BISD 18S/24).

(a) shall be designed to facilitate and promote the trade of developing countries and not to raise barriers to or create undue difficulties for the trade of any other contracting parties;

(b) shall not constitute an impediment to the reduction or elimination of tariffs and other restrictions to trade on a most-favoured-nation basis;

(c) shall in the case of such treatment accorded by developed contracting parties to developing countries be designed and, if necessary, modified, to respond positively to the development, financial and trade needs of developing countries.

4. Any contracting party taking action to introduce an arrangement pursuant to paragraphs 1, 2 and 3 above or subsequently taking action to introduce modification or withdrawal of the differential and more favourable treatment so provided shall:¹

(a) notify the CONTRACTING PARTIES and furnish them with all the information they may deem appropriate relating to such action;

(b) afford adequate opportunity for prompt consultations at the request of any interested contracting party with respect to any difficulty or matter that may arise. The CONTRACTING PARTIES shall, if requested to do so by such contracting party, consult with all contracting parties concerned with respect to the matter with a view to reaching solutions satisfactory to all such contracting parties.

5. The developed countries do not expect reciprocity for commitments made by them in trade negotiations to reduce or remove tariffs and other barriers to the trade of developing countries, i.e., the developed countries do not expect the developing countries, in the course of trade negotiations, to make contributions which are inconsistent with their individual development, financial and trade needs. Developed contracting parties shall therefore not seek, neither shall less-developed contracting parties be required to make, concessions that are inconsistent with the latter's development, financial and trade needs.

6. Having regard to the special economic difficulties and the particular development, financial and trade needs of the least-developed countries, the developed countries shall exercise the utmost restraint in seeking any concessions or contributions for commitments made by them to reduce or remove tariffs and other barriers to the trade of such countries, and the least-developed countries shall not be expected to make concessions or contributions that are inconsistent with the recognition of their particular situation and problems.

7. The concessions and contributions made and the obligations assumed by developed and less-developed contracting parties under the provisions of the General Agreement should promote the basic objectives of the Agreement, including those embodied in the Preamble and in Article XXXVI. Less-developed contracting parties expect that their capacity to make contributions or negotiated concessions or take other mutually agreed action under the provisions and procedures of the General Agreement would improve with the progressive development of their economies and improvement in their trade situation and they would accordingly expect to participate more fully in the framework of rights and obligations under the General Agreement.

8. Particular account shall be taken of the serious difficulty of the least-developed countries in making concessions and contributions in view of their special economic situation and their development, financial and trade needs.

9. The contracting parties will collaborate in arrangements for review of the operation of these provisions, bearing in mind the need for individual and joint efforts by contracting parties to meet the development needs of developing countries and the objectives of the General Agreement.

---

¹Nothing in these provisions shall affect the rights of contracting parties under the General Agreement.

Norsk import av varer fra de minst utviklede land (MUL)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	Endring 2000-2005
	Verdi (kr)	Verdi (kr)	Verdi (kr)	Verdi (kr)	Verdi (kr)	Verdi (kr)	Verdi (kr)
Afghanistan	2 326 884	3 132 287	1 655 596	1 019 290	757 714	957 295	-1 369 589
Angola	1 530 838	425 266	490 455	1 410 646	3 068 649	29 421 342	27 890 504
Bangladesh	263 543 981	296 351 576	306 355 142	327 781 185	423 415 624	413 525 672	149 981 691
Benin	87 618	0	0	0	0	0	-87 618
Bhutan	0	321 228	0	0	0	0	0
Burkina Faso	42 002	13 252	0	0	80 184	9 483	-32 519
Burma	10 491 837	14 722 483	12 474 498	11 742 055	11 804 898	15 337 348	4 845 511
Burundi	1 904 739	1 082 645	457 018	460 458	0	17 082	-1 887 657
Den sentralafr.rep.	0	32 646	272 677	0	4 288	7 715	7 715
Djibouti	3 051	0	13 349	0	0	2 103	-948
Ekvatorial-Guinea	105 924	13 979	317 299	306 689	9 209 095	192 061 852	191 955 928
Eritrea	3 236	0	0	8 076	33 434	9 291	6 055
Etiopia	6 300 185	3 812 766	17 917 620	24 238 077	15 871 912	29 944 574	23 644 389
Gambia	3 254	16 412	50 830	52 181	218 004	396 275	393 021
Guinea	1 153 120	1 587 801	1 783 331	770 913	11 484	471 640	-681 480
Guinea-Bissau	0	0	0	0	0	1 158	1 158
Haiti	437 003	547 392	232 644	517 909	14 523	185 726	-251 277
Jemen	22 716	92 414	132 377	231 142	71 576	105 761	83 045
Kambodsja	39 572 179	43 738 828	47 792 901	47 570 521	55 266 695	57 287 496	17 715 317
Kapp Verde	0	3 130	0	0	0	0	0
Kiribati	0	38 465	20 650	0	0	1 027	1 027
Komorene	192 126	3 354	25 040	50 368	54 770	361 236	169 110
Kongo	998 466	180 665	20 143	2 614	54 594	390 165	-608 301
Laos	23 704 208	26 779 844	21 376 751	12 146 543	16 990 938	9 854 682	-13 849 526
Lesotho	0	0	0	0	0	17 577	17 577
Liberia	1 646 937 329	517 378 140	400 947 022	49 057 221	180 156 934	283 216	-1 646 654 113
Madagaskar	27 854 604	16 127 660	12 357 190	5 636 718	5 140 706	5 739 501	-22 115 103
Malawi	2 244 564	2 474 993	1 568 784	1 713 905	1 553 855	1 089 872	-1 154 692
Maldivene	0	53 114	152 745	0	108 546	114 371	114 371
Mali	3 950 957	2 459 968	346 479	566 267	514 500	458 162	-3 492 795
Mauritania	29 873 619	37 172 444	32 061 301	30 840 079	51 828 452	61 850 483	31 976 864
Mosambik	1 506	522 116	472 853	880 824	0	210 089	208 583
Nepal	4 960 129	3 264 636	3 484 818	2 996 280	4 255 881	3 169 006	-1 791 123
Niger	91 472	304 924	81 578	0	0	4 704	-86 768
Rwanda	287 482	2 384	0	0	0	0	-287 482
Salomonøyene	0	0	0	0	0	0	0
Samoa	0	0	0	0	0	0	0
São Tomé og Príncipe	6 146 452	13 148	0	0	0	8 109	-6 138 343
Senegal	910 833	411 087	1 177 029	590 389	846 821	1 351 711	440 878
Sierra Leone	125 072	0	0	0	0	5 773	-119 299
Somalia	6 020	0	17 788	27 822	18 927	38 585	32 565
Sudan	6 532 911	11 245 068	7 235 928	5 111 137	5 475 682	2 519 352	-4 013 559
Tanzania	41 836 795	44 937 697	29 994 950	29 023 533	32 341 519	45 305 290	3 468 495
Togo	144 349	201 578	443 360	198 239	145 224	2 219 128	2 074 779
Tsjad	0	2 900	0	0	0	3 013	3 013
Tuvalu	0	0	0	0	0	24 329	24 329
Uganda	16 748 542	14 486 245	12 335 490	9 571 326	9 718 991	14 246 785	-2 501 757
Vanuatu	0	0	0	0	0	0	0
Zambia	8 870 323	8 975 386	9 046 933	10 007 890	14 434 285	4 551 485	-4 318 838
Øst-Timor	0	0	0	0	0	0	0
Samlet	2 149 946 326	1 052 929 921	923 112 569	574 530 297	843 468 705	893 559 464	-1 256 386 862

Norsk import av varer fra andre lavinntektsland (BNI pr. Innb. under 825 USD i 2004)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	Endring 2000-2005
	Verdi (kr)	Verdi (kr)	Verdi (kr)	Verdi (kr)	Verdi (kr)	Verdi (kr)	Verdi (kr)
Elfenbeinskysten	7 129 041	6 759 097	7 308 556	5 345 785	5 703 792	5 399 733	-1 729 308
Ghana	27 563 135	272 265 247	38 711 710	34 141 644	44 094 030	49 252 255	21 689 120
India	990 123 411	870 819 452	833 928 263	949 044 191	1 188 667 314	1 372 448 569	382 325 158
Kamerun	3 543 644	3 188 441	2 682 042	1 070 654	462 352	442 253	-3 101 391
Kenya	61 468 265	39 916 584	47 024 479	51 886 552	59 606 493	80 191 745	18 723 480
Kirgisistan	475 532	2 237	86 118	74 993	590 342	174 663	-300 869
Kongo-Brazzaville	78 815 044	25 379 217	1 196 111	18 089 704	147 255 504	131 831 877	53 016 833
Moldova	2 612 396	1 747 241	3 153 439	3 303 791	5 085 706	8 166 950	5 554 554
Mongolia	152 111	653 523	437 488	28 529	727 063	2 414 059	2 261 948
Nicaragua	2 813 173	2 833 682	2 549 485	5 088 667	3 972 389	4 088 917	1 275 744
Nigeria	1 399 051	1 028 024	2 213 467	1 438 483	1 875 212	1 164 246	-234 805
Nord-Korea	0	0	0	0	0	0	0
Pakistan	335 088 338	307 606 639	305 784 646	320 182 340	311 268 905	361 497 470	26 409 132
Papua Ny-Guinea	20 572	56 538	43 249	1 606	1 100 487	102 716	82 144
Tadsjikistan	68 283 566	99 854 107	436 676 514	265 912 320	534 090 431	764 595 899	696 312 333
Usbekistan	0	0	184 995	6 828	0	5 482	5 482
Vietnam	375 014 232	398 911 077	399 789 170	496 385 358	599 911 767	671 458 562	296 444 330
Zimbabwe	48 675 451	41 514 098	37 903 695	25 577 450	32 381 726	37 652 534	-11 022 917
Samlet	2 003 176 962	2 072 535 204	2 119 673 427	2 177 578 895	2 936 793 513	3 490 887 930	1 487 710 968

Norsk import av varer fra lavere mellominntektsland (BNI pr. Innb. 826-3255 USD)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	Endring 2000-2005
	Verdi (kr)	Verdi (kr)	Verdi (kr)	Verdi (kr)	Verdi (kr)	Verdi (kr)	Verdi (kr)
Albania	458 654	2 661 726	1 267 329	1 262 631	1 052 277	677 901	219 247
Algerie	10 573 715	62 099	97 215 187	5 045 785	67 347 241	5 750 077	-4 823 638
Armenia	110 394	77 123	146 488	0	0	53 451	-56 943
Aserbajdsjan	471 980	744 101	1 297 548	11 514 837	30 799 887	3 734 188	3 262 208
Bolivia	578 504	876 564	1 387 958	1 016 391	1 915 753	7 226 735	6 648 231
Bosnia-Hercegovina	3 522 350	6 744 657	6 960 164	11 611 009	20 961 920	22 487 600	18 965 250
Brasil	2 328 832 858	2 287 517 111	1 644 400 322	2 471 139 818	2 637 589 000	3 313 960 744	985 127 886
Colombia	344 336 610	395 929 532	344 062 623	323 587 142	337 825 780	329 774 370	-14 562 240
Cuba	4 314 868	4 393 970	3 576 971	2 689 920	6 259 870	3 311 473	-1 003 395
Dominikanske repub.	8 578 915	7 897 173	8 659 208	21 860 621	23 175 472	29 392 136	20 813 221
Ecuador	20 492 885	38 918 797	41 097 637	44 092 278	75 308 591	84 152 466	63 659 581
Egypt	48 182 071	97 754 601	70 402 891	64 369 552	132 448 221	157 348 956	109 166 885
El Salvador	8 066 730	8 021 208	10 104 859	5 247 681	2 317 064	4 876 486	-3 190 244
Fiji	98 437	167 877	235 800	123 437	15 069	487 067	388 630
Filippinene	243 161 957	298 301 328	429 756 778	197 125 305	255 665 361	327 028 971	83 867 014
Georgia	364 173	481 080	456 180	650 236	2 093 287	1 145 980	781 807
Guatemala	96 005 226	74 094 995	47 079 275	49 896 663	52 089 398	70 831 423	-25 173 803
Guyana	219 799	103 666	0	0	205 398	0	-219 799
Honduras	14 788 617	24 845 118	7 843 868	11 540 000	21 112 037	37 893 046	23 104 429
Hviterussland	12 242 317	40 135 273	18 025 120	59 087 733	132 372 572	228 609 191	216 366 874
Indonesia	652 060 072	805 194 208	700 016 661	686 780 056	694 870 040	814 077 037	162 016 965
Irak	0	0	0	0	1 618 099	116 640	116 640
Iran	100 190 422	60 268 163	60 542 714	59 031 865	59 033 732	57 975 059	-42 215 363
Jamaica	1 318 090 320	1 085 346 202	1 367 500 393	859 768 676	797 915 851	927 439 568	-390 650 752
Jordan	940 757	475 292	167 385	303 599	809 316	170 548	-770 209
Kasakhstan	32 162 775	15 169 469	39 065 994	44 802 967	11 501 407	40 197 107	8 034 332
Kina	8 707 434 403	8 930 082 327	14 679 504 128	12 397 354 747	16 176 855 718	20 066 019 228	11 358 584 825
Makedonia	3 754 074	6 017 026	8 172 988	9 372 587	11 223 236	11 446 484	7 692 410
Marokko	249 912 641	270 008 848	215 759 016	257 406 405	335 360 826	344 643 230	94 730 589
Marshalløyene	0	0	0	0	0	0	0
Mikronesiaføderasjonen	0	0	0	0	0	0	0
Namibia	19 643 030	29 060 212	68 645 351	65 956 260	59 195 587	66 459 459	46 816 429
Niue	0	0	0	0	0	0	0
Paraguay	2 562 454	4 046 697	1 049 937	990 371	1 863 245	1 431 023	-1 131 431
Peru	650 301 685	328 821 017	443 163 473	364 066 211	317 537 824	864 673 480	214 371 795
Serbia og Montenegro	0	0	0	0	22 643 317	40 618 647	40 618 647
Sri Lanka	91 317 120	80 762 989	74 558 299	69 450 940	74 110 919	86 358 892	-4 958 228
Surinam	877 025 348	921 431 392	878 779 308	817 874 770	1 940 334 854	1 538 006 124	660 980 776
Swaziland	8 756	140 524	55 286	142 710	0	60 958	52 202
Syria	838 319	2 611 579	34 155 382	42 473 247	49 444 142	14 798 052	13 959 733
Thailand	1 001 123 356	946 785 422	975 898 065	1 130 895 830	1 255 021 845	1 297 495 743	296 372 387
Tokelau	12 121	2 268	0	0	0	0	-12 121
Tonga	0	13 437	33 327	0	15 720	0	0
Tunisia	103 456 713	106 816 045	123 561 566	95 569 093	103 434 470	144 736 183	41 279 470
Turkmenistan	249 273	113 826	141 236	0	1 202 221	2 596 053	2 346 780
Ukraina	204 703 354	268 294 042	221 529 102	219 064 245	370 345 367	411 244 844	206 541 490
Vestbredden/Gaza	0	0	0	0	0	0	0
Wallis- og Futunøyene	0	0	0	0	0	0	0
Samlet	17 161 188 053	17 151 188 984	22 626 275 817	20 403 165 618	26 084 891 934	31 359 306 620	14 198 118 567

Norsk import av varer fra høyere mellominntektsland (BNI pr. Innb. 3256-10065 USD)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	Endring 2000-2005
	Verdi (kr)	Verdi (kr)	Verdi (kr)	Verdi (kr)	Verdi (kr)	Verdi (kr)	Verdi (kr)
Anguilla	0	0	0	0	0	0	0
Antigua og Barbuda	8 600 000	19 473	619 920	0	0	0	-8600000
Argentina	370 271 018	329 108 336	408 783 126	240 212 774	284 799 895	354 703 139	-15567879
Barbados	1 393 052	1 459 267	276 301	296 747	72 592	81 174	-1311878
Belize	0	0	16 625	6 992	0	29 900	29900
Botswana	770 751 883	677 523 447	604 910 303	1 148 228 587	1 226 990 639	2 125 076 721	1354324838
Chile	390 800 329	533 582 468	420 088 853	433 760 031	396 142 977	499 682 648	108882319
Cookøyene	0	0	108 361	97 608	88 026	73 875	73875
Costa Rica	128 194 608	124 808 230	207 508 131	261 757 993	304 222 221	349 136 362	220941754
Dominica	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.
Gabon	39 622 262	84 158 190	107 711 961	122 207 607	223 424 370	266 454 344	226832082
Grenada	775 682	743 341	1 219 145	950 483	729 748	634 884	-140798
Kroatia	415 667 403	57 005 501	46 522 931	48 885 826	65 457 520	71 444 196	-344223207
Libanon	11 369 704	13 582 196	14 541 322	25 524 514	6 934 198	6 692 985	-4676719
Libya	22 252	1 691	26 350	35 152	1 177	10 415	-11837
Malaysia	1 017 429 690	1 180 405 090	1 280 401 530	1 284 871 158	1 245 306 663	1 425 046 042	407616352
Mauritius	23 828 285	18 704 716	11 947 100	12 331 175	10 602 708	10 299 558	-13528727
Mayotte	0	0	0	0	0	0	0
Mexico	598 044 343	378 680 334	246 639 312	312 601 494	323 555 480	479 716 104	-118328239
Montserrat	0	0	0	0	0	0	0
Nauru	0	0	0	0	56 741	0	0
Oman	1 072 306	602 036	413 958	249 546	1 046 659	8 534 375	7462069
Palau	0	0	0	0	0	0	0
Panama	942 529 957	537 952 239	7 166 576	98 132 996	193 320 221	168 525 239	-774004718
Saudi-Arabia	158 794 650	41 316 147	44 332 788	30 550 408	74 010 313	291 822 068	133027418
Seychellene	0	24 222	0	60 939	623 694	45 573	45573
St. Helena	0	0	0	0	0	0	0
St. Kitts og Nevis	0	0	0	0	0	0	0
St. Lucia	0	0	0	0	0	12 880	12880
St. Vincent og Grenadinene	0	4 662	0	0	15 564	2 874	2874
Sør-Afrika	397 523 471	527 804 827	570 256 957	612 911 219	748 726 938	776 714 655	379191184
Trinidad og Tobago	1 385 606	75 030	57 818 212	718 158	1 362 019	46 009 309	44623703
Turks- og Caicosøyene	0	0	0	0	0	0	0
Tyrkia	1 016 254 729	1 038 748 831	1 403 027 359	1 831 493 244	2 365 025 079	2 843 994 593	1827739864
Uruguay	154 724 871	148 735 445	78 333 186	132 019 357	186 781 687	325 844 843	171119972
Venezuela	174 721 460	69 212 573	140 624 373	219 649 622	105 593 117	39 123 915	-135597545
Samlet	662377561	5764258292	5653294680	6817553630	7764890246	10089712671	3465935110

8.6 WTO-kvoter og deres utnyttelse

De 14 minsteadgangskvotene for Norge iht. WTO-avtalen:

No.	Varer	Totalt kvotevolum (tonn)	Tollsats innenfor kvoten (kr/ %)	Ordinær toll (kr)	Import 2005 (tonn)	Kvotenuyttelse 2005 (%)	Kvotenuyttelse 2004 (%)
Kap. 02 and 16	Kjøtt til messer	35	2,40		5	15	26
0202.1000/2001 ¹² 2002/2003/2009 3001/3009	Storfekjøtt, fryst	1084	9,11 18,75 33,60	32,28 66,40 119,01	1 086	100	99
0203.2110	Svinekjøtt, fryst	1381	6,96	24,64	374	27	37
0204.1000/3000 2100/4100 2200/4200 4300 5000	Saue- og geitekjøtt	206	12,23 9,09 32,10 28,97 14,01	32,49 24,15 85,27 76,96 37,21	123	60	82
0207.1200	Hønskjøtt, fryst	221	7,26	25,71	187	85	3
0207.2500	Kalkunkjøtt fryst	221	7,75	27,45	55	25	11
0207.3300	Kjøtt av ender, gjess m.m, fryst	221	13,67	48,40	65	30	33
0405.1000	Smør	575	3,32	25,19	365	63	58
0407.0019	Hønsseegg	1295	3,78	12,59	323	25	0
0704.9013 9020	Hvitkål	134	1,43	1,71 3,58	48	36	0
0704.9040	Rødkål	134	0,74	1,86	5	4	0
0808.1011	Epler	8000 ¹³	0,03	4,83	7 692	96	94
0808.2021	Pærer	250	0,02	4,41	212	85	80
Ex. 1602.3101	Kalkunrull	20	12,5%	64,08	14	71	95

¹² Varenumrene 0202.2001, 0202.2002, 0202.2003 og 0202.2009 erstatter tidligere varenummer 0202.2000.

¹³ Sesongkvote: Kvoten er delt i tre kvoteperioder.

8.7 GSP-kvotene og deres utnyttelse

De 8 kvoteordningene i den norske GSP-ordningen:

No.	Varer	Totalt kvotevolum (tonn)	Tollsats innenfor kvoten	Ordinær toll (kr)	Import 2005	Kvotoutnyttelse 2005 (%)	Kvotoutnyttelse 2004 (%)
Honning	04.09.0000	192	tollfri	24,47	192	100	100
Herm. skinke	ex 16.02.4100	100	tollfri	120,83	0	0	0
Herm. tunge	ex 16.02.5009	50	tollfri	129,30	0	0	0
Corned beef ¹⁴	ex 16.02.5009	55	tollfri	129,30	17	31	65
	ex 16.02.5009	145	tollfri	129,30	51	35	11
Herm. ertes	20.05.4001/4009	200	tollfri	11,77	0	0	3
Herm. snittebønner	20.05.5901	100	tollfri	15,64	50	50	21
Herm. brekkbønner	20.05.5901	50	tollfri	15,64	26	52	46
Grønnsak blanding	ex 20.05.9009	150	tollfri	34,92	65	43	36

¹⁴ Av totalkvoten på 200 tonn corned beef er 55 tonn bundet til import fra GSP-land, mens de resterende 145 tonn kan importeres fra alle land mot en toll på 12,5 % av verdien.

Kan disse kvinnene i Etiopia klare å skape inntekter gjennom eksport til Norge? Den viktigste importvaren fra Norges samarbeidsland i Øst-Afrika er idag avskårne blomster (Foto: Norad)

